

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ

ДМИТРІЄВ І.А.
ЛЕВЧЕНКО Я.С.
ШЕВЧЕНКО І.Ю.

ЕКОНОМІКА І БІЗНЕС

навчальний посібник

ХНАДУ
2018

УДК 33

*Рекомендовано до видання рішенням Вченої Ради
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
(Дозвіл № 11/18/6.7 від 28 вересня 2018 р.)*

Р е ц е н з е н т и:

Аванесова Н.Е., професор кафедри фінанси та кредит, д-р екон. наук,
доцент, Харківський національний університет будівництва та архітектури;

Іванілов О.С., завідувач кафедрою економіки і підприємництва, д-р екон.
наук, професор, Харківський національний автомобільно-дорожній
університет

Попова Н.В., завідувач кафедри маркетингу, д-р екон. наук, професор,
Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету;

Щербак В.Г., завідувач кафедри підприємництва та бізнесу, д-р екон. наук,
професор, Київський національний університет технологій та дизайну

Дмитрієв І.А. Економіка і бізнес: навчальний посібник /
І.А. Дмитрієв, Я.С. Левченко, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін
О.В., 2018. – 316 с.

ISBN

Навчальний посібник «Економіка і бізнес» призначений для забезпечення теоретичної та практичної підготовки бакалаврів економічних спеціальностей і економічної підготовки бакалаврів технічних спеціальностей. Окрім теоретичного матеріалу, навчальний посібник містить теоретичні питання, тестові завдання та перелік рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів, що сприяє організації ефективної самостійної роботи студентів.

Навчальний посібник призначений для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 33

ISBN

© Дмитрієв І.А.,
Левченко Я.С.,
Шевченко І.Ю., 2018
© ХНАДУ, 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ.....	7
ТЕМА 1. ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	7
1.1 Розвиток економічного мислення як основи зростання підприємницької активності населення.....	7
1.2 Підприємництво і підприємець: сутність і види	8
1.3 Рішення про початок підприємницької діяльності та розробка бізнес-ідеї.....	14
1.4 Започаткування індивідуального підприємництва.....	19
Теоретичні питання.....	22
Тестові завдання	23
Практичні завдання	27
ТЕМА 2. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ СУБ'ЄКТ.....	29
2.1 Підприємство: сутність, ознаки, види	29
2.2 Організаційно-правові форми підприємств	37
2.3 Законодавче підґрунтя провадження підприємницької діяльності в Україні	42
Теоретичні питання.....	49
Тестові завдання	51
Практичні завдання	59
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ	66
ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	66
3.1 Загальні умови створення підприємства	66
3.2 Статутний фонд підприємства та порядок його формування	67
3.3 Державна реєстрація і статут підприємства	68
3.4 Відповідальність суб'єктів підприємництва	71
Теоретичні питання.....	72
Тестові завдання	73
Практичні завдання	78
ТЕМА 4. БІЗНЕС-ПЛАН І ЙОГО РОЛЬ	

У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА	79
4.1 Об'єктивна необхідність планування підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки	79
4.2 Місце стратегічного планування в системі менеджменту підприємства	82
4.3 Бізнес-план як інструмент планування підприємницької діяльності: сутність, структура, види, функції, етапи розробки.....	89
Теоретичні питання.....	104
Тестові завдання	105
Практичні завдання	108
ТЕМА 5. МАРКЕТИНГОВИЙ ПЛАН ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ БІЗНЕС-ПЛАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	111
5.1 Поняття та характеристика конкурентного середовища підприємства	111
5.2 Стратегічний аналіз конкурентного середовища підприємства	112
5.3 Формування та реалізація стратегії маркетингу в процесі підприємницької діяльності	125
5.4 Сегментація ринку та формування стратегії охоплення ринку	127
5.5 Цінова політика та цінова стратегія підприємства	129
5.6 Комунікаційна політика підприємства	134
Теоретичні питання.....	135
Тестові завдання	136
Практичні завдання	141
ТЕМА 6. ПЛАН ВИРОБНИЦТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЛАН В СТРУКТУРІ БІЗНЕС-ПЛАНУ ПІДПРИЄМСТВА	144
6.1 Виробнича програма підприємства	144
6.2 Розрахунок потреби підприємства в основних виробничих фондах та обігових коштах	146
6.3 Організаційний план в системі бізнес-планування.....	150
6.4 Кадрове забезпечення підприємства	152
Теоретичні питання.....	154

Тестові завдання	157
Практичні завдання	174
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ	176
ТЕМА 7. КОШТОРИС. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН І СТРАТЕГІЯ ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕСУ	176
7.1 Поняття кошторису	176
7.2 Методика складання кошторису на виробництво	177
7.3 Роль і значення фінансового плану у провадженні підприємницької діяльності.	178
7.4 Планування доходів і видатків підприємства	181
7.5 Розробка фінансової стратегії підприємства.	183
7.6 Джерела фінансування бізнесу. Форми та шляхи залучення інвестицій.	184
Теоретичні питання.....	186
Тестові завдання	186
Практичні завдання	194
ТЕМА 8. ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	199
8.1 Поняття і функції податків.....	199
8.2 Система оподаткування. Прямі та непрямі податки ...	200
8.3 Податки та збори, передбачені законодавством України	203
8.4. Первинний облік податку на додану вартість	213
8.5 Види операцій суб'єктів підприємництва, які підлягають оподаткуванню.....	216
8.6 Суть податку на прибуток, його елементи.....	222
8.7 Порядок обчислення податку на прибуток.....	225
Теоретичні питання.....	227
Тестові завдання	228
Практичні завдання	235
ГЛОСАРІЙ.....	238
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	284
ДОДАТКИ	296

ПЕРЕДМОВА

Набуття студентами навичок практичної роботи в умовах реформування підприємницьких структур у процесі формалізації ринкових засад господарювання є досить актуальним питанням.

«Економіка і бізнес» як навчальна дисципліна всебічно вивчає аспекти планування і функціонування підприємницької діяльності в умовах турбулентних економічних відносин.

Метою навчальної дисципліни «Економіка і бізнес» є формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок з організації та ефективного ведення підприємницької діяльності в умовах трансформації економічного середовища.

Навчальний посібник складається з трьох взаємопов'язаних розділів, у яких авторами послідовно розкриваються теоретичні, організаційні та практичні аспекти економіки і бізнесу в сучасних умовах.

Особливу увагу в навчальному виданні приділено аспектам започаткування власної справи як фізичними, так і юридичними особами: всебічно розкрито зміст і особливості бізнес-планування в умовах трансформації ринкового середовища та економічних відносин. Розглянуто виробничі, кадрові, управлінські, техніко-технологічні, маркетингові питання забезпечення ефективності та конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва.

Окремо приділено увагу дослідженню чинної нормативно-правової бази, нормами якої регламентуються аспекти створення, провадження та ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності.

Навчальна дисципліна «Економіка і бізнес» має міждисциплінарні зв'язки з такими навчальними дисциплінами як «Економічна теорія», «Основи підприємництва», «Підприємництво і бізнес-культура», «Економіка підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Менеджмент», «Маркетинг», «Ціноутворення», «Фінанси підприємств», «Підприємницькі комунікації», «Стратегія підприємства».

Навчальним посібник «Економіка і бізнес» призначений для студентів вищих навчальних закладів, утім може бути рекомендований для використання науково-педагогічними працівниками, керівниками та працівниками підприємств, підприємцями.

**З повним текстом підручника Ви можете
ознайомитись у читальному залі та бібліотеці
факультету управління та бізнесу
Харківського національного
автомобільнодорожнього університету за
адресою: м. Харків, вул. Владислава Зубенка,
3а, читальний зал (третій поверх) та бібліотека
(другий поверх)**

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ

ТЕМА 1 ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Теоретичні питання:

1. Що таке «економічне мислення»?
2. Розкрийте сутність категорії «економічна свідомість».
3. Надайте сутнісно-структурну характеристику категорії «економічна поведінка».
4. Дайте визначення підприємництву.
5. Які види підприємництва Ви знаєте?
6. Назвіть і охарактеризуйте найпоширеніші організаційні типи підприємництва.
7. Хто такий «підприємець»?
8. Які типи підприємців Вам відомі?
9. Що таке «бізнес»?
10. У чому полягає спільне та відмінне категорій «бізнес» і «підприємництво»?
11. На Вашу думку, навіщо відкривати власну справу?
12. Які мотиви найчастіше переслідують люди і що вони чекають від власного бізнесу?
13. Якими є основні причини ухвалення рішення про відкриття власної справи?
14. Якими є переваги та недоліки відкриття власної справи (у порівнянні зі звичайною трудовою діяльністю у якості найманого працівника)?
15. Що таке «бізнес-ідея»?
16. Що може бути джерелом бізнес-ідеї?
17. Що таке «новий товар»?
18. Що таке «бізнес-план» та з якою метою його розробляють?
19. Що таке «статус фізичної особи-підприємця» (ФОП) ?
20. Якою є процедура реєстрації фізичної особи-підприємця (ФОП) в Україні згідно чинного законодавства?

Тестові завдання:

1. Економічне мислення – це ...

- а) явище суб'єктивного порядку, безпосередньо пов'язане з економічним життям суспільства як його органічна частина;
- б) процес відтворення людською свідомістю, у визначеній логічній послідовності, економічних взаємин із відповідними їм економічними законами;
- в) процес осмислення і переосмислення, засвоєння людьми нагромаджених суспільством економічних знань;
- г) діяльність щодо задоволення матеріальних потреб.

2. Економічна поведінка – це ...

- а) обумовлена об'єктивними процесами, економічними інтересами та економічним мисленням цілеспрямована діяльність щодо задоволення матеріальних потреб;
- б) явище суб'єктивного порядку, безпосередньо пов'язане з економічним життям суспільства як його органічна частина;
- в) вагома економічна засада життєдіяльності;
- г) поведінка в межах законодавства.

3. Підприємництво – це ...

- а) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку;
- б) тип господарської поведінки підприємців з організації розробок виробництва і реалізації благ з метою отримання прибутку і соціального ефекту;
- в) діяльність, яку здійснюють приватні особи або організації для здобутку природних благ, виробництва або надання послуг в обмін на інші товари, послуги, гроші, яка веде до взаємної вигоди зацікавлених осіб, організацій;
- г) усі відповіді вірні.

4. За ступенем пріоритетності виділяють такі види цілей підприємницької діяльності:

- а) стратегічні;

- б) тактичні;
- в) проміжні;
- г) кінцеві.

5. За строком досягнення виділяють такі види цілей підприємницької діяльності:

- а) стратегічні;
- б) тактичні;
- в) проміжні;
- г) кінцеві.

6. Генерування та реалізація новітніх комерційних ідей – це ...

- а) інноваційна функція підприємництва;
- б) ресурсна функція підприємництва;
- в) організаційна функція підприємництва;
- г) стимулювальна функція підприємництва.

7. Формування мотиваційного механізму ефективної та корисної праці – це ...

- а) інноваційна функція підприємництва;
- б) ресурсна функція підприємництва;
- в) організаційна функція підприємництва;
- г) стимулювальна функція підприємництва.

8. Мобілізація матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних ресурсів – це ...

- а) інноваційна функція підприємництва;
- б) ресурсна функція підприємництва;
- в) організаційна функція підприємництва;
- г) стимулювальна функція підприємництва.

9. Суб'єктами підприємницької діяльності в Україні можуть бути:

- а) громадяни України, інших держав, особи без громадянства, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності;
- б) юридичні особи всіх форм власності;
- в) об'єднання юридичних осіб, що здійснюють діяльність в Україні на умовах угоди про розподіл продукції;
- г) усі відповіді вірні.

10. Купівля-продаж товарів для їх подальшого перепродажу за вищою ціною є ...

- а) виробничим підприємництвом;
- б) комерційним підприємництвом;
- в) фінансовим підприємництвом;
- г) усі відповіді вірні.

11. Купівля-продаж національної та іноземної валюти, цінних паперів є ...

- а) виробничим підприємництвом;
- б) комерційним підприємництвом;
- в) фінансовим підприємництвом;
- г) усі відповіді вірні.

12. Підтримка розвитку підприємництва на державному та регіональному рівнях є ознакою ...

- а) несприятливого підприємницького середовища;
- б) частково сприятливого підприємницького середовища;
- в) сприятливого підприємницького середовища;
- г) усі відповіді вірні.

13. Соціальна напруженість у суспільстві є ознакою ...

- а) несприятливого підприємницького середовища;
- б) частково сприятливого підприємницького середовища;
- в) сприятливого підприємницького середовища;
- г) усі відповіді вірні.

14. Переважне вкладення капіталу в ті види діяльності, які характеризуються швидким оборотом коштів, є ознакою ...

- а) несприятливого підприємницького середовища;
- б) частково сприятливого підприємницького середовища;
- в) сприятливого підприємницького середовища;
- г) усі відповіді вірні.

15. Нерівноправні умови функціонування державного та приватного секторів економічної системи є ознакою ...

- а) несприятливого підприємницького середовища;
- б) частково сприятливого підприємницького середовища;
- в) сприятливого підприємницького середовища;

г) усі відповіді вірні.

16. До найпоширеніших причин, що лежать в основі ухвалення рішення про початок власного бізнесу, належать:

- а) невдоволення поточною роботою (роботодавцем), недостатній рівень заробітної плати, бажання досягти чогось більшого;
- б) гарна бізнес-ідея для відкриття власної справи;
- в) потреба у незалежності, свободі;
- г) наявність вільних фінансових та матеріальних засобів.

17. Що є основними позитивними моментами власного бізнесу:

- а) більше свободи й незалежності;
- б) можливість отримання «тіньових» прибутків;
- в) можливість самому керувати своїм часом;
- г) більше шансів реалізувати себе й свої особисті амбіції.

18. Що є основою для започаткування власної справи?

- а) стартовий капітал;
- б) підприємницька ідея (бізнес-ідея);
- в) підтримка родичів;
- г) прагнення збагачення.

19. Конкретне цілісне знання про доцільність та можливість займатися певним видом підприємницької діяльності, а також чітке усвідомлення мети, шляхів та засобів її досягнення – це ...:

- а) вища освіта;
- б) підприємницька ідея;
- в) ініціатива;
- г) вагома економічна засада життєдіяльності.

20. Що є першим офіційним (з точки зору законодавства) кроком в організації власного бізнесу?

- а) підприємницька ідея;
- б) наявність основних виробничих фондів;
- в) наявність стартового капіталу;
- г) реєстрація у відповідних органах влади.

Практичні завдання:

Завдання 1. Уявіть, що Ви хочете започаткувати власну справу. Надайте чіткі відповіді на такі питання:

1. Який саме товар (або послугу) Ви запропонуєте покупцям (детальний опис продукції або послуги, основні споживчі характеристики: розмір, вага, термін користування, естетичність, дизайн)?

2. Які потреби покликаний задовольняти Ваш товар?

3. У чому особливість Вашого товару, чому споживачі відрізнятимуть його від товарів Ваших конкурентів і віддаватимуть йому перевагу?

Завдання 2. Досвід показує, що невдача значної кількості бізнес-проектів пов'язана із недостатнім вивченням ринку та переоцінкою його місткості. Не визначивши місце майбутнього товару на ринку, можна витратити багато коштів, однак товар залишиться на складах, а послуга небажаною.

Отже, в даному завданні необхідно визначити:

1. Хто буде покупцем Вашого товару? Чому він вибере саме Ваш товар (за вищу, ніж у конкурента якість, за більш низьку ціну, за післяпродажне обслуговування та ін.)?

2. Який обсяг Вашого товару може спожити ринок?

Слід зазначити, що в даному і в наступних розділах, роблячи прогноз або оцінюючи існуючу ситуацію, необхідно користуватися достовірними джерелами інформації, посилання на які мають бути відображені у бізнес-плані.

Обсяг продажів необхідно прогнозувати в двох напрямках.

З одного боку, необхідно виділити сегмент ринку, на який Ви поставлятимете свій товар, вік потенційних покупців, їх чисельність, середнє споживання Вашого товару окремою фізичною особою, кількість оптових покупців-посередників і приблизний обсяг їх продажів. Оцінка обсягів власного продажу визначається як 2-5 % (у деяких випадках до 10 %) від отриманої кількості потенційних продажів.

З іншого боку, визначившись із переліком устаткування, обсяг продажів продукції визначається як 20-40 % від його потужності (максимально можливого обсягу виробництва).

Порівнюючи дві отримані оцінки, обсяг запланованих продажів приводиться до єдиного числа. Якщо два числа дуже

відрізняються один від одного, необхідно відкоригувати обрані відсотки. Дуже важливо до оцінки ринку збуту ставитися песимістично і занижувати обсяг продажів. Це дозволить реалістичніше скласти бізнес-план. Отриманий обсяг виробництва з кожним роком може поступово збільшуватися в міру розвитку підприємства.

ТЕМА 2

ПІДПРИЄМСТВО ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ СУБ'ЄКТ

Теоретичні питання:

1. Що таке «підприємство»?
2. Охарактеризуйте ознаки підприємства.
3. Яким чином класифікуються підприємства за метою діяльності?
4. Що таке «комерційна організація»?
5. Що таке «некомерційна організація»?
6. Яким чином класифікуються підприємства за сферою діяльності?
7. Яким чином класифікуються підприємства за правовим положенням?
8. Яким чином класифікуються підприємства за видом і характером господарської діяльності?
9. Яким чином класифікуються підприємства за технологічною (територіальною) цілісністю та ступенем підпорядкування?
10. Яким чином класифікуються підприємства за належністю капіталу?
11. Яким чином класифікуються підприємства за кількістю працюючих та обсягом валового доходу від реалізації продукції?
12. Яким чином класифікуються підприємства за формою власності?
13. Назвіть основні організаційно-правові форми підприємств.
14. Що таке «акціонерне товариство»?
15. Охарактеризуйте види акціонерних товариств.
16. Які Ви знаєте види акцій?
17. Дайте характеристику правам і обов'язкам акціонерів.
18. Що таке «товариство з обмеженою відповідальністю»?
19. Що таке «товариство з додатковою відповідальністю»?
20. Що таке «командитне товариство»?
21. Що таке «повне товариство»?
22. Що таке «виробничий кооператив»?

23. Що таке «об'єднання підприємств»?
24. Назвіть організаційно-правові форми об'єднань підприємств.
25. Що таке «асоціація»?
26. Що таке «корпорація»?
27. Що таке «консорціум»?
28. Що таке «концерн»?
29. Що таке «картель»?
30. Що таке «синдикат»?
31. Що таке «трест»?
32. Що таке «холдинг»?
33. Що таке «промислово-фінансова група»?
34. Назвіть основні нормативно-правові акти, нормами яких нині регламентується ведення господарської та підприємницької діяльності в Україні.
35. Що таке «колективний договір»?

Тестові завдання:

1. Підприємство – це ...

- а) самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади, або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної або іншої господарської діяльності;
- б) економічна одиниця, що використовує фактори виробництва для виготовлення продукції, товарів або послуг, які вона потім продає домогосподарством, іншим фірмам або державі;
- в) цільове об'єднання ресурсів для досягнення певної економічної мети;
- г) юридична особа, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців або осіб без громадянства з використанням найманої праці.

2. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство самостійно укладає угоди, самостійно здійснює всі операції господарської діяльності, отримує дохід і прибуток, покриває витрати, забезпечує подальший виробничий і соціальний розвиток»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

3. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство – це певним чином організований колектив зі своєю внутрішньою структурою та управлінням»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

4. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство відповідає за борговими зобов'язаннями всім своїм майном»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

5. Ідентифікуйте ознаку підприємства. «Підприємство об'єднує в певному порядку всі економічні ресурси для виробництва блага»:

- а) майнова відповідальність;
- б) системна єдність засобів виробництва;
- в) оперативно-господарська та економічна самостійність;
- г) організаційна єдність.

6. Які характерні ознаки комерційного підприємства?

- а) розвивається за рахунок власних коштів;
- б) займається діяльністю, що приносить прибуток;

- в) функціонує за рахунок власних коштів і розвивається за рахунок прибуткової діяльності;
- г) всі відповіді вірні.

7. Комерційними організаціями є:

- а) господарські товариства;
- б) громадські організації;
- в) виробничі кооперативи;
- г) релігійні організації.

8. Які характерні ознаки некомерційної (непідприємницької) організації?

- а) існує за рахунок бюджетних коштів;
- б) не може мати прибутку за родом своєї діяльності;
- в) забезпечується бюджетним фінансуванням, оскільки за родом своєї діяльності не може мати прибутку;
- г) всі відповіді вірні.

9. Некомерційними організаціями є:

- а) споживчі кооперативи;
- б) благодійні фонди;
- в) муніципальні унітарні підприємства;
- г) державні унітарні підприємства.

10. Зібрання обов'язкових правил, що регулюють взаємовідносини підприємства з іншими суб'єктами господарювання, – це ...

- а) статут підприємства;
- б) колективна угода;
- в) галузева угода;
- г) усі відповіді вірні.

11. Угода між трудовим колективом в особі профспілки та адміністрацією або власником, яка щорічно переглядається і регулює їх виробничі, економічні і трудові відносини, – це ...

- а) статут підприємства;
- б) колективна угода;
- в) галузева угода;

г) усі відповіді вірні.

12. Підприємства, що діють на основі власності територіальної громади, – це ...

- а) приватні підприємства;
- б) державні підприємства;
- в) колективні підприємства;
- г) комунальні підприємства.

13. Якщо в статутному фонді підприємства іноземні інвестиції становлять не менше 10%, то такі підприємства визнаються ...

- а) підприємствами з іноземними інвестиціями;
- б) іноземними підприємствами;
- в) національними підприємствами;
- г) немає правильної відповіді.

14. Ознаки, за якими підприємства належать до групи малих підприємств:

- а) розмір статутного фонду;
- б) розмір отриманого прибутку;
- в) чисельність працюючих;
- г) розмір валового доходу за рік.

15. За правовим статусом і формою господарювання підприємства класифікуються на:

- а) комерційні, некомерційні;
- б) одноосібні, кооперативні, орендні, господарські товариства;
- в) приватні, колективні, комунальні, державні;
- г) лізингові, промислові, банківські, торговельні, страхові.

16. Підприємство або інший суб'єкт господарювання, створений юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їхнього майна й участі в підприємницькій діяльності з метою одержання прибутку, називається:

- а) акціонерним товариством;
- б) суб'єктом підприємницької діяльності;

- в) господарським товариством;
- г) виробничим кооперативом;
- д) товариством з додатковою відповідальністю.

17. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю відповідають за борги товариства:

- а) в межах належних їм акцій;
- б) у межах належних їм внесків;
- в) у межах належних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
- г) усім належним їм майном;
- д) немає вірної відповіді.

18. Статутний капітал підприємства «Гефест» розділений на 2000 акцій номінальною вартістю 1500 грн. кожна. Акції належать 3-м учасникам, які придбали цінні папери в ході торгів на біржі. У разі банкрутства підприємства учасники ризикують лише сумами своїх вкладів. Дане підприємство є ...

- а) товариством з обмеженою відповідальністю;
- б) публічним акціонерним товариством;
- в) приватним акціонерним товариством;
- г) командитним товариством.

19. За результатами звітного періоду загальний борг підприємства «Еталон» склав 800 тис. грн. Власниками підприємства є 2 підприємця, суми внесків яких склали 300 і 400 тис. грн. відповідно. В результаті боргові зобов'язання кожного учасника склали по 400 тис. грн. Дане підприємство є ...

- а) товариством із додатковою відповідальністю;
- б) товариством з обмеженою відповідальністю;
- в) командитним товариством;
- г) повним товариством.

20. За результатами звітного періоду загальний борг підприємства «Тріада» склав 400 тис. грн. Власниками підприємства є 2 підприємця – А і Б, суми внесків яких склали

100 і 200 тис. грн. відповідно. В результаті боргові зобов'язання учасника А склали 133,33 тис. грн., учасника Б – 266,67 тис. грн. Дане підприємство є ...

- а) товариством із додатковою відповідальністю;
- б) товариством з обмеженою відповідальністю;
- в) командитним товариством;
- г) повним товариством.

21. Товариство, учасники якого відповідно до укладених між ними договорів здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і солідарно несуть додаткову відповідальність за його зобов'язаннями всім належним їм майном – це ...

- а) товариство з додатковою відповідальністю;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) командитне товариство;
- г) повне товариство.

22. Товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і солідарно несуть додаткову відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, а інші учасники товариства несуть відповідальність за зобов'язаннями в межах сум зроблених ними вкладів – це ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) командитне товариство;
- г) повне товариство.

23. Акція з нефіксованим дивідендом, розмір якого визначається загальними зборами акціонерів після сплати фіксованого відсотка власникам привілейованих акціями – це ...

- а) акція звичайна;
- б) акція іменна;
- в) акція на пред'явника;
- г) акція трудового колективу.

24. Акція, дивіденд якої фіксується у вигляді твердого відсотка, виплачуваного у першочерговому порядку, незалежно від величини прибутку компанії – це ...

- а) акція звичайна;
- б) акція іменна;
- в) акція на пред'явника;
- г) привілейована акція.

25. Найпростішою формою об'єднання підприємства є:

- а) концерн;
- б) корпорація;
- в) асоціація;
- г) консорціум;
- д) холдинг.

26. Договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій – це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) концерн.

27. Тимчасове статутне об'єднання промислового та банківського капіталу для реалізації спільної мети називаються:

- а) консорціумом;
- б) картелем;
- в) концерном;
- г) корпорацією.

28. Статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньо-економічної та іншої діяльності – це ...

- а) асоціація;

- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) концерн.

29. *Корпорація – це:*

- а) договірне об'єднання господарюючих суб'єктів на основі інтеграції їх науково-технічних, виробничих та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного учасника;
- б) найпростіша форма договірного об'єднання підприємств (фірм, компаній, організацій) з метою постійної координації господарської діяльності;
- в) форма статутних об'єднань підприємств, що характеризується єдністю власності і контролю;
- г) договірне об'єднання підприємств переважно однієї галузі для здійснення спільної комерційної діяльності регулювання збуту виготовлюваної продукції.

30. *Промислово-фінансова група має статус юридичної особи:*

- а) так;
- б) ні.

31. *Схема об'єднання підприємств, що працюють у системі взаємовигідних партнерських відносин, при яких відбувається передача на платній основі торгової марки, технології або лінії виробництва, називається:*

- а) лізингом;
- б) факторингом;
- в) франчайзингом;
- г) опціоном.

32. *Державне регулювання розвитку підприємництва – це ...*

- а) система заходів, розроблених державою, з урахуванням вимог ринку та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності (правовий і фінансовий механізми, механізми стимулювання, підтримки, сприяння, контролю; форми та методи реалізації державного регулювання, державні органи та фонди, покликані займатися діяльністю суб'єктів підприємництва);

- б) сукупність (комплекс) пріоритетних народногосподарських підходів і рішень, які визначають основні напрями і форми правового, економічного та організаційного сприяння розвитку підприємництва з урахуванням інтересів держави та суб'єктів господарювання;
- в) створення стимулів використання матеріальних і фінансових ресурсів, які залучаються у сферу підприємництва на пільгових засадах або безоплатно;
- г) усі відповіді вірні.

33. До основних функцій державного регулювання розвитку підприємництва належать:

- а) підтримка пропорційності виробництва та споживання;
- б) підтримка та розвиток конкуренції;
- в) перерозподіл доходів;
- г) соціальний захист підприємців і споживачів.

34. Державна підтримка розвитку підприємництва – це ...

- а) система заходів, розроблених державою, з урахуванням вимог ринку та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності (правовий і фінансовий механізми, механізми стимулювання, підтримки, сприяння, контролю; форми та методи реалізації державного регулювання, державні органи та фонди, покликані займатися діяльністю суб'єктів підприємництва);
- б) сукупність (комплекс) пріоритетних народногосподарських підходів і рішень, які визначають основні напрями і форми правового, економічного та організаційного сприяння розвитку підприємництва з урахуванням інтересів держави та суб'єктів господарювання;
- в) створення стимулів використання матеріальних і фінансових ресурсів, які залучаються у сферу підприємництва на пільгових засадах або безоплатно;
- г) усі відповіді вірні.

35. Завданнями державної підтримки розвитку підприємництва є:

- а) забезпечення зростання внутрішнього валового продукту за рахунок діяльності суб'єктів підприємництва;

- б) підвищення технологічного рівня виробництва підприємницьких структур;
- в) створення нових робочих місць;
- г) усі відповіді вірні.

Практичні завдання:

Завдання 1. Користуючись даними табл. 2.2, здійснити горизонтальний і вертикальний аналіз зміни кількості та трансформації структури підприємств в Україні за розмірами та видами економічної діяльності. Зробити відповідні висновки.

Завдання 2. Користуючись даними табл. 2.3, здійснити горизонтальний аналіз зміни кількості підприємств в Україні за формами власності та організаційно-правовими формами. Зробити відповідні висновки.

Завдання 3. Користуючись даними табл. 2.4, оцінити показники розвитку підприємництва в Україні.

Завдання 4. На основі даних табл. 2.5 порівняти розвиток малого підприємництва в Україні та країнах Європейського Союзу.

Таблиця 2.2

Підприємства України за розмірами та видами економічної діяльності

Вид економічної діяльності	Кількість підприємств																		
	1-й рік								2-й рік										
	всього	великі	%	середні	%	малі	%	всього	Δ	Δ, %	великі	Δ	Δ, %	середні	Δ	Δ, %	малі	Δ	Δ, %
сільське, лісове та рибне господарство	46744	29		2533		44182		45045			20			2506			42519		
промисловість	42564	233		4691		37640		39082			206			4616			34260		
будівництво	29165	5		789		28371		24489			3			771			23715		
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	93643	106		2714		90823		82281			114			2676			79491		
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	15148	32		1109		14007		13714			22			1108			12584		
тимчасове розміщування й організація харчування	7700	1		246		7453		6587			1			242			6344		
інформація та телекомунікації	13617	6		338		13273		11954			6			339			11609		
фінансова та страхова діяльність	4333	1		293		4039		3797			1			263			3533		
операції з нерухомим майном	32719	2		487		32230		30065			1			416			29648		
професійна, наукова та технічна діяльність	29780	3		623		29154		24903			2			571			24330		
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	15646	2		886		14758		13662			4			870			12788		
освіта	2089	0		54		2035		1875			0			53			1822		
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4307	0		266		4041		3937			0			280			3657		
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2089	3		123		1963		1708			2			112			1594		
надання інших видів послуг	3896	0		51		3845		3270			0			46			3224		

Таблиця 2.3

**Підприємства України за формами власності та
організаційно-правовими формами**

Підприємства	Кількість підприємств			
	1-й рік	2-й рік	Δ	Δ, %
приватне підприємство	201917	201788		
державне підприємство	4042	4019		
казенне підприємство	32	33		
комунальне підприємство	11464	11438		
іноземне підприємство	679	676		
акціонерне товариство	15893	15571		
товариство з обмеженою відповідальністю	453931	488205		
товариство з додатковою відповідальністю	1311	1336		
повне товариство	1337	1361		
командитне товариство	384	387		
асоціація	2203	2260		
корпорація	565	560		
консорціум	64	66		
концерн	193	195		

Таблиця 2.4

Показники розвитку підприємництва в Україні

Підприємства	Кількість підприємств			
	1-й рік	2-й рік	Δ	Δ, %
1	2	3	4	5
<i>Кількість підприємства</i>				
великі підприємства	497	423		
середні підприємства	16618	15510		
малі підприємства	1915046	1958385		
<i>Чисельність працівників, тис. чол.</i>				
Великі підприємства	1915,1	1708,6		
середні підприємства	2766,4	2632,7		
малі підприємства	4115,2	3838,7		
<i>Середня чисельність працівників на 1 підприємстві, тис. чол.</i>				
великі підприємства				
середні підприємства				
малі підприємства				
<i>Обсяг виготовленої продукції (послуг, робіт), тис. грн.</i>				
великі підприємства	1426372,8	1745076,8		

1	2	3	4	5
середні підприємства	1227101,8	1593199,4		
малі підприємства	726976,4	945201,1		
<i>Середній обсяг виготовленої продукції (послуг, робіт) I підприємством, тис. грн.</i>				
великі підприємства				
середні підприємства				
малі підприємства				
<i>Обсяг реалізованої продукції (послуг, робіт), тис. грн.</i>				
великі підприємства	1742507,9	2053189,5		
середні підприємства	1735894,2	2184376,8		
малі підприємства	981300,1	1318974,1		
<i>Середній обсяг реалізованої продукції (послуг, робіт) I підприємством, тис. грн.</i>				
великі підприємства				
середні підприємства				
малі підприємства				

Таблиця 2.5

Порівняльна характеристика розвитку малого підприємництва в Україні та країнах ЄС

Країни	Питома вага			
	1-й рік	2-й рік	Δ	$\Delta, \%$
1	2	3	4	5
<i>Чисельність працівників, %</i>				
Україна	75,5	78,2		
Болгарія	75,2	74,6		
Естонія	78,0	78,0		
Німеччина	62,3	63,1		
Латвія	78,0	79,2		
Литва	76,0	75,5		
Польща	68,7	68,4		
Словаччина	69,9	71,3		
Чехія	69,2	68,6		
<i>Обсяг реалізованої продукції (послуг, робіт), %</i>				
Україна	60,4	60,9		
Болгарія	68,4	69,5		
Естонія	77,4	77,8		
Німеччина	47,2	47,1		
Латвія	78,1	77,6		
Литва	65,1	66,6		
Польща	55,8	55,9		

1	2	3	4	5
Словаччина	54,6	54,8		
Чехія	58,4	57,7		

Завдання 5. Скориставшись прийомами SWOT-аналізу, розподілити наступні фактори внутрішнього та зовнішнього середовища розвитку підприємництва в Україні за групами «сильні сторони», «слабкі сторони», «можливості», «загрози»: нерозвинута культура підприємництва; легкість реєстрації підприємницької діяльності; складності під час податкового адміністрування; активізація процесів об'єднання суб'єктів підприємництва; соціальна напруженість у суспільстві; висока кваліфікація та низька вартість трудових ресурсів; нестабільність законодавства; великий внутрішній ринок; активізація процесів інтеграції національних економік; спрощена система оподаткування; складності при ліквідації суб'єктів підприємництва; вигідне географічне розташування країни; використання Європейської мережі підприємств; несприятлива макроекономічна ситуація; високий рівень корупції та регуляторного тиску; участь у рамковій програмі «Горизонт 2020» та програмі «COSME»; високий рівень тіньової економіки; низький рівень купівельної спроможності населення.

Результати розподілення факторів за групами представити в вигляді табл. 2.6.

Таблиця 2.6

SWOT-аналіз розвитку підприємництва в Україні

<i>Фактори</i>	<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
Фактори внутрішнього середовища		
<i>Фактори</i>	<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
Фактори зовнішнього середовища		

Завдання 6. Представити в графічному вигляді організаційну структуру державного управління розвитком підприємництва в Україні, розмістивши в ієрархічному порядку наступні органи державної влади: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Комітет Верховної Ради України з питань економічної політики, Комітет Верховної Ради України з питань податкової та митної політики, Комітет Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Державна фіскальна служба України, Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства, державні адміністрації в областях і районах. Опишіть повноваження зазначених органів державної влади в сфері управління розвитком підприємництва в Україні.

Завдання 7. Скориставшись даними веб-порталу Верховної Ради України <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>, представити у вигляді табл. 2.7 чинну нормативно-правову базу провадження підприємницької діяльності в Україні (не менше 5 нормативно-правових актів за кожним видом).

Таблиця 2.7

Нормативно-правова база розвитку підприємництва в Україні

Нормативно-правові акти	Положення розвитку підприємництва, які регламентуються нормативно-правовими актами
	<i>Закони Верховної Ради України</i>
...	...
	<i>Укази та Розпорядження Президента України</i>
...	...
	<i>Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України</i>
...	...
	<i>Накази Міністерства економічного розвитку і торгівлі України</i>
...	...

Завдання 8. Ознайомитися зі Стратегією розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, затвердженою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 року № 504-р. Сформувати концептуальну модель зазначеного нормативно-правового акту, представивши її у вигляді табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Концептуальна модель Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року

<i>Проблеми, що потребують вирішення</i>	<i>Шляхи і способи вирішення проблем</i>	<i>Очікувані результати вирішення проблем</i>
проблема № 1		
...		
проблема № n		

У висновках слід оцінити ймовірні ризики успішної реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року.

Завдання 9. Власниками господарського товариства є 3 підприємця. Розмір внеску першого учасника склав 300 тис. грн., другого учасника – 250 тис. грн., третього учасника – 150 тис. грн. При цьому за звітний період підприємство отримало валовий дохід у розмірі 1850 тис. грн. при валових витратах підприємства в розмірі 2950 тис. грн. Визначити розмір боргових зобов'язань кожного з співвласників товариства в разі, якщо підприємство організовано у формі: акціонерного товариства; товариства з обмеженою відповідальністю; товариства з додатковою відповідальністю; повного товариства; командитного товариства за умови, що перший учасник є повним учасником, а другий і третій учасники – вкладниками.

Завдання 10. За результатами звітного періоду акціонерним товариством отримано дохід від реалізації продукції в розмірі 37550 тис. грн. При цьому собівартість річного випуску продукції склала 26350 тис. грн. За рішенням Загальних зборів акціонерів на виплату дивідендів направляється 25% чистого прибутку підприємства. Статутний фонд акціонерного товариства становить 45000 тис. грн. Акціонер А володіє привілейованими акціями на суму 5000 тис. грн. Акціонер Б володіє акціями на суму 10000 тис. грн., 40% з яких – привілейовані. Акціонери В і Г володіють простими акціями на суму 12000 і 18000 тис. грн. відповідно. Розмір дивідендів за привілейованими акціями становить 5% річних. Визначити суму дивідендів, яку отримає кожен з учасників акціонерного товариства.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ

ТЕМА 3 ОРГАНІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Теоретичні питання:

1. Рішення про створення підприємства приймається за погодженням якого державного органу України?
2. Який державний орган дозволяє провадження діяльності у випадках, коли для створення і діяльності підприємства потрібні природні ресурси?
3. Коли підприємство набуває прав юридичної особи?
4. Що таке «статутний фонд»?
5. Опишіть типовий порядок формування статутного фонду підприємства.
6. Що або хто визначає розмір статутного фонду?
7. За рахунок чого акціонерні товариства формують статутний фонд?
8. За рахунок чого формують статутний фонд товариства з обмеженою відповідальністю?
9. Що таке «статут підприємства»?
10. Для підприємств якої організаційно-правової форми в Україні передбачена можливість використання модельного статуту?
11. Які документи подаються для державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності – юридичної особи?
12. Опишіть процедуру отримання свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності.
13. Для яких видів діяльності передбачена процедура державної реєстрації?
14. Якою є відповідальність суб'єктів підприємництва?
15. Які передбачено санкції у відношенні до підприємств за порушення договірних зобов'язань, кредитно-розрахункової і

податкової дисципліни, вимог до якості продукції та інших правил здійснення господарської діяльності?

Тестові завдання:

1. Первинною ланкою у структурі національної економіки є:

- а) сукупність юридичних осіб;
- б) підприємство;
- в) сукупність індивідуумів;
- г) всі відповіді вірні.

2. Ринкові умови господарювання підприємства не передбачають:

- а) конкуренцію;
- б) централізоване планування;
- в) наявність приватної власності;
- г) свободу підприємницького вибору.

3. Головне завдання підприємства полягає у:

- а) задоволенні потреб ринку з метою одержання прибутку;
- б) ефективному використанні основних фондів і оборотних засобів;
- в) підвищенні продуктивності й ефективній мотивації праці персоналу;
- г) підвищенні якості продукції, що випускається.

4. Основним документом, що регулює діяльність підприємства, є ...

- а) Господарський кодекс України;
- б) статут;
- в) ліцензія;
- г) патент.

5. Підприємство набуває прав юридичної особи з дня ...

- а) укладання і підписання установчих документів;
- б) відкриття розрахункового рахунку в банку;
- в) державної реєстрації;
- г) немає вірної відповіді.

6. Підприємство втрачає права юридичної особи і вважається ліквідованим з моменту:

- а) втрати власної печатки;
- б) виключення з державного реєстру;
- в) створення ліквідаційної комісії;
- г) немає вірної відповіді.

7. Колективний договір укладається ...

- а) лише на державних підприємствах;
- б) на всіх підприємствах;
- в) на підприємствах, де частка держави у майні становить більше 50%;
- г) на всіх промислових підприємствах.

8. Класична модель підприємства орієнтована на:

- а) оновлення економічної системи держави;
- б) активне використання нових управлінських рішень для постійного зростання економічної та соціальної ефективності підприємства;
- в) пошук зовнішніх додаткових джерел ресурсів;
- г) максимально ефективно використання наявних ресурсів.

9. Що включає в себе економічна діяльність підприємства?

- а) складання стратегічної звітності;
- б) стратегічне і поточне планування, облік і звітність, ціноутворення, систему оплати праці, ресурсне забезпечення виробництва;
- в) контроль за діяльністю підприємства;
- г) всі відповіді вірні.

10. Що означає і включає в себе соціальна діяльність підприємства?

- а) підготовка і перепідготовка кадрів;
- б) постійне підтримування на належному рівні умов праці і життя трудового колективу;
- в) своєчасне перерахування коштів в пенсійний фонд;
- г) всі відповіді вірні.

11. Що означає виробнича діяльність підприємства?

- а) складання бізнес-плану;
- б) забезпечення виробничих потужностей випуском продукції певного асортименту відповідно до сировинних ресурсів;
- в) збалансування потреб ринку і можливостей підприємства;
- г) немає вірної відповіді.

12. Що означає післяпродажний сервіс?

- а) доставку до споживача;
- б) пусконаладжувальні роботи в сфері експлуатації (використання) куплених товарів, їх гарантійне технічне обслуговування;
- в) ремонт впродовж строку служби;
- г) всі відповіді вірні.

13. Що таке «статут підприємства»?

- а) це зібрання правил, що регулюють діяльність підприємства та взаємовідносини з іншими господарюючими суб'єктами;
- б) це паспорт підприємства;
- в) це фірмовий знак підприємства;
- г) немає вірної відповіді.

14. Яку роль на підприємстві відіграє колективна угода?

- а) регулює взаємовідносини в трудовому колективі;
- б) регулює виробничі, трудові та економічні відносини трудового колективу з адміністрацією (власником) підприємства, що використовує найману працю;
- в) це угода між робітниками і адміністрацією;
- г) всі відповіді вірні.

15. Підприємництво – це ...

- а) діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, яка спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт (надання послуг);
- б) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, яка здійснюється суб'єктами

господарювання з метою досягнення економічних і соціальних результатів і отримання прибутку;

в) діяльність суб'єктів господарювання, яка спрямована на створення, впровадження та поширення нововведень у суспільне виробництво з метою підвищення його ефективності;

г) всі відповіді вірні.

16. Які функції виконує підприємництво?

а) загальноекономічну, ресурсну, організаційну, соціальну та творчопошукову;

б) інвестиційну, відтворюючу, розподільчу та інформаційну;

в) благодійну, комерційну, контролюючу та накопичення;

г) немає вірної відповіді.

17. Види підприємництва:

а) соціальне, інноваційне та банківське;

б) виробниче, комерційно-торговельне та фінансово-кредитне;

в) будівельне, транспортне та сільськогосподарське;

г) всі відповіді вірні.

18. Організаційні форми підприємництва в Україні:

а) товариства, концерни, унітарні підприємства;

б) трести, акціонерні товариства, холдинги;

в) будь-які організаційні форми за вибором підприємця, які не заборонені законом;

г) немає вірної відповіді.

19. Підприємницька діяльність у сфері посередництва практично здійснюється у формі:

а) агентування;

б) інноваційної діяльності;

в) торгово-комерційної діяльності;

г) біржового підприємництва.

20. Якій сфері підприємницької діяльності властивий підвищений ризик?

а) виробничого підприємництва;

б) інноваційного підприємництва;

в) фінансового посередництва;

г) торговельного посередництва.

21. Що лежить в основі ефекту підприємницької діяльності?

- а) підприємницька ідея;
- б) новаторська ініціативна діяльність;
- в) бажання і можливості підприємця;
- г) отримання прибутку як результату підприємницької діяльності.

22. Що є передумовою припинення підприємницької діяльності відповідно до Господарського кодексу України?

- а) власна ініціатива підприємця;
- б) закінчення строку дії ліцензії;
- в) припинення існування підприємця;
- г) рішення суду у випадках, передбачених Господарським Кодексом та іншими законами.

23. Оберіть головні умови здійснення підприємницької діяльності:

- а) автономність підприємця, повна відповідальність підприємця за наслідки здійснення своєї діяльності, орієнтація на комерційний успіх;
- б) наявність фінансових ресурсів, доступність інформації, відсутність бар'єрів входження на ринок;
- в) існування незадоволеного попиту споживачів, орієнтація підприємця на комерційний успіх;
- г) всі відповіді вірні.

24. Суб'єктами підприємницької діяльності можуть бути:

- а) юридичні особи різних форм власності;
- б) правоздатні та дієздатні громадяни України та іноземці;
- в) колективи та об'єднання громадян;
- г) немає вірної відповіді.

25. Підприємницька діяльність здійснюється на основі таких принципів:

- а) вільний вибір діяльності;
- б) вільне наймання працівників і вільне розпорядження прибутком;

- в) залучення і використання матеріально-технічних і фінансових ресурсів, саморозвитку, незалежності;
- г) всі відповіді вірні.

Практичні завдання:

Завдання 1. Уявіть, що Ви хочете започаткувати власну справу. Надайте чіткі відповіді на такі питання:

1. Хто є найбільшим виробником аналогічних товарів?
2. Чи достатньо приділяють уваги та виділяють засобів на рекламу своїх виробів Ваші конкуренти?
3. Які особливості товару конкурентів (його основні характеристики, рівень якості, дизайн, думки покупців)?
4. Який рівень цін на продукцію конкурентів?

Відповідаючи на вищезазначені питання, необхідно відображати реальну ситуацію на ринку.

Завдання 2. Вивчивши ринок з точки зору конкурентоспроможності Вашого товару, необхідно розробити план завоювання ринку.

До основних позицій плану маркетингу належать:

1. Схема розповсюдження товару. Як Ви продаватимете товар – через власні фірмові магазини, через оптові торговельні організації, через дрібних посередників тощо?
2. Ціноутворення. Як Ви визначатимете ціни на свої товари і який рівень рентабельності на вкладені засоби плануєте отримати?
3. Реклама. Як організуватимете рекламу і скільки коштів збираєтеся на це витратити?
4. Методи стимулювання продажу. Шляхи досягнення постійного зростання обсягу продажу – за рахунок розширення території збуту чи за рахунок пошуку нових форм залучення покупця?

ТЕМА 4

БІЗНЕС-ПЛАН І ЙОГО РОЛЬ У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Теоретичні питання:

1. Що таке «планування»?
2. Назвіть принципи планування як базової функції управління економічним розвитком суб'єктів підприємницької та господарської діяльності.
3. Які фактори необхідно враховувати при розробленні планів економічного розвитку суб'єктів підприємництва?
4. Що таке «адаптивне планування»?
5. У чому полягає відмінність директивного та індикативного планування діяльності економічних суб'єктів?
6. Яким чином класифікуються плани економічного розвитку суб'єктів підприємництва за терміном (періодом)?
7. Яким чином класифікуються плани економічного розвитку суб'єктів підприємництва за складом планових рішень?
8. Що таке «стратегічне планування»?
9. Окресліть місце стратегічного планування в системі стратегічного управління економічним розвитком суб'єктів підприємницької та господарської діяльності.
10. Назвіть і дайте характеристику розділам стратегічного плану підприємства.
11. Що таке «бізнес-план»?
12. Перелічіть основні питання, що мають бути відображені в резюме бізнес-плану.
13. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Характеристика товару (послуги)».
14. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Оцінка ринку збуту».
15. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Конкуренція».
16. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Стратегія маркетингу».
17. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Виробничий план».

18. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Організаційний план».

19. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Оцінка ризику та страхування».

20. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Стартовий капітал підприємства».

21. Розкрийте суть розділу бізнес-плану «Джерела фінансування підприємства».

22. Розкрийте суть підрозділу бізнес-плану «Джерела фінансування підприємства» «Визначення змінних і постійних витрат».

23. Розкрийте суть підрозділу бізнес-плану «Джерела фінансування підприємства» «Калькуляція собівартості продукції».

24. Розкрийте суть підрозділу бізнес-плану «Джерела фінансування підприємства» «Розрахунок показників ефективності діяльності підприємства».

25. Розкрийте суть підрозділу бізнес-плану «Джерела фінансування підприємства» «Баланс доходів і витрат підприємства».

Тестові завдання:

1. Планування – це ...

а) безперервний творчий процес, що має на меті досягнення поставлених цілей за оптимальних витрат ресурсів та приведення можливостей підприємства у відповідність до умов ринку;

б) здатність аналізувати та відслідковувати зміни зовнішнього та внутрішнього середовища та автоматично змінювати алгоритм функціонування та структуру з метою збереження чи досягнення оптимального стану;

в) визначення об'єктивних тенденцій розвитку бізнесу в майбутньому, а також альтернативних шляхів розвитку і термінів їх реалізації;

г) органічна частина управління економічними процесами.

2. Прогнозування – це ...

- а) безперервний творчий процес, що має на меті досягнення поставлених цілей за оптимальних витрат ресурсів та приведення можливостей підприємства у відповідність до умов ринку;
- б) здатність аналізувати та відслідковувати зміни зовнішнього та внутрішнього середовища та автоматично змінювати алгоритм функціонування та структуру з метою збереження чи досягнення оптимального стану;
- в) визначення об'єктивних тенденцій розвитку бізнесу в майбутньому, а також альтернативних шляхів розвитку і термінів їх реалізації;
- г) органічна частина управління економічними процесами.

3. Адаптивність – це ...

- а) безперервний творчий процес, що має на меті досягнення поставлених цілей за оптимальних витрат ресурсів та приведення можливостей підприємства у відповідність до умов ринку;
- б) здатність аналізувати та відслідковувати зміни зовнішнього та внутрішнього середовища та автоматично змінювати алгоритм функціонування та структуру з метою збереження чи досягнення оптимального стану;
- в) визначення об'єктивних тенденцій розвитку бізнесу в майбутньому, а також альтернативних шляхів розвитку і термінів їх реалізації;
- г) органічна частина управління економічними процесами.

4. Прогноз – це ...

- а) безперервний творчий процес, що має на меті досягнення поставлених цілей за оптимальних витрат ресурсів та приведення можливостей підприємства у відповідність до умов ринку;
- б) здатність аналізувати та відслідковувати зміни зовнішнього та внутрішнього середовища та автоматично змінювати алгоритм функціонування та структуру з метою збереження чи досягнення оптимального стану;
- в) визначення об'єктивних тенденцій розвитку бізнесу в майбутньому, а також альтернативних шляхів розвитку і термінів їх реалізації;
- г) органічна частина управління економічними процесами.

5. *Перспективне планування охоплює період:*

- а) понад 5 років – 10, 15, 20 років;
- б) не має визначеного строку;
- в) до 1 року;
- г) від 1 до 5 років.

6. *Середньострокове планування проводиться на період:*

- а) понад 5 років – 10, 15, 20 років;
- б) не має визначеного строку;
- в) до 1 року;
- г) від 1 до 5 років.

7. *Поточне планування охоплює період ...*

- а) понад 5 років – 10, 15, 20 років;
- б) не має визначеного строку;
- в) до 1 року;
- г) від 1 до 5 років.

8. *У розділі «Опис фірми» стратегічного плану підприємства слід розкрити:*

- а) прогноз показників конкурентоспроможності товарів фірми основних конкурентів;
- б) функції і завдання відділу маркетингу;
- в) аналіз соціального розвитку колективу;
- г) немає вірної відповіді.

9. *У розділі «Стратегія розвитку виробництва» стратегічного плану підприємства слід розкрити:*

- а) економічні показники функціонування фірми;
- б) розвиток комунікацій і системи мотивації;
- в) систему обліку екологічних наслідків прийнятих стратегічних рішень;
- г) аналіз організаційно-технічного рівня виробництва.

10. *У розділі «Стратегія маркетингу» стратегічного плану підприємства слід розкрити:*

- а) вибір методів і способів поширення товарів;
- б) вибір і обґрунтування стратегічних факторів конкурентної переваги фірми;

- в) можливості міжнародного співробітництва та кооперування;
- г) заходи щодо раціональної витрати відходів виробництва, а також вторинних паливних і енергетичних ресурсів.

11. У розділі «Стратегія міжнародної діяльності фірми» стратегічного плану підприємства слід розкрити:

- а) стратегічні цілі експортера;
- б) стратегічні цілі імпортера;
- в) вірні відповіді а і б;
- г) немає вірної відповіді.

12. Бізнес-план складається терміном на ...

- а) від 1 до 5 років;
- б) не має визначеного строку;
- в) 3-5 років;
- г) понад 5 років – 10, 15, 20 років.

13. Бізнес-план систематично коригується в залежності від кон'юнктури ринку і таким чином адаптується до ринкових ситуацій

- а) так;
- б) ні.

14. Джерелами фінансування підприємства можуть бути:

- а) власні кошти;
- б) позикові кошти;
- в) залучені кошти;
- г) всі відповіді вірні.

15. Скільки стадій розроблення бізнес-плану підприємства прийнято виділяти?

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

Практичні завдання:

Завдання 1. Привести загальні відомості про підприємство, розрахунок капітальних витрат і виробничих витрат на планований обсяг збуту, змінні та постійні витрати на виробництво продукції, кошторис поточних витрат.

Всі розрахунки необхідно подати у формі таблиці.

До загальних відомостей про підприємство належать: опис місця розміщення підприємства; наявність необхідних транспортних зв'язків, інженерних мереж (електроенергія, вода, тепло, каналізація, зв'язок та ін.), ресурсів; близькість до ринку збуту; інформація про виробничі приміщення та відомості про умови оренди (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Розрахунок потреби у виробничих площах

<i>Тип приміщень</i>	<i>Площа, м²</i>	<i>Ставка плати, грн./м²/міс.</i>	<i>Сума орендної плати, грн./міс.</i>
Загальна площа			
у тому числі: офісні приміщення			
виробничі приміщення (гараж)			
складські приміщення (відкрита територія)			
...			
...			
...			
та ін.			

Також необхідно передбачити витрати на поточний ремонт приміщень. Дана сума витрат буде складовою частиною стартового капіталу.

Наступним кроком у розробці виробничого плану є розрахунок потреби в основних фондах (табл. 4.2).

Слід врахувати, що амортизація нараховується лише на власні основні фонди, а на орендовані або взяті на умовах лізингу активи амортизацію нараховує орендодавець або лізингова компанія.

Кількість груп у таблиці 4.2 визначається залежно від виду діяльності і від складу основних фондів.

При визначенні норми амортизації враховуються мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів відповідно до Податкового кодексу України.

Таблиця 4.2

Розрахунок вартості основних фондів і амортизаційних відрахувань

<i>Найменування об'єктів основних фондів</i>	<i>Кількість, шт.</i>	<i>Вартість об'єкта, грн./шт.</i>	<i>Загальна вартість, грн.</i>	<i>Річна норма амортизації, %</i>	<i>Річна сума амортизаційних відрахувань, грн.</i>
1	2	3	4	5	6
Розрахунок			гр. 2 · гр. 3		гр. 4 · гр. 5/100
група 1 – земельні ділянки					
група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом					
група 3 – будівлі					
споруди					
передавальні пристрої					
група 4 – машини та обладнання					
з них:					
електронно-обчислювальні машини					
група 5 – транспортні засоби					
група 6 – інструменти, прилади, інвентар (меблі)					
група 7 – тварини					
група 8 – багаторічні насадження					
група 9 – інші основні засоби					
група 10 – бібліотечні фонди					
група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи					
група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди					
група 13 – природні ресурси					
група 14 – інвентарна тара					

група 15 – предмети прокату					
група 16 – довгострокові біологічні активи					
Усього	х	х		х	

ТЕМА 5

МАРКЕТИНГОВИЙ ПЛАН ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ БІЗНЕС-ПЛАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Теоретичні питання:

1. Що таке «конкуренція»?
2. Що таке «конкурентне середовище»?
3. Перелічіть основні типові етапи аналізу конкурентного середовища.
4. Дайте характеристику SWOT-аналізу.
5. Дайте характеристику SNW-аналізу.
6. Дайте характеристику PEST-аналізу.
7. Дайте характеристику SPACE-аналізу.
8. Дайте характеристику PIMS-аналізу.
9. Що таке «маркетингова стратегія»?
10. Охарактеризуйте підходи до розробки маркетингової стратегії?
11. Як Ви розумієте категорію «сегментація ринку»?
12. Дайте загальну характеристику сегментації ринку за географічним принципом.
13. Дайте загальну характеристику сегментації ринку за демографічним принципом.
14. Дайте загальну характеристику сегментації ринку за психологічним принципом.
15. Дайте загальну характеристику сегментації ринку за споживчими мотивами.
16. Масовий маркетинг. Що це таке та на кого орієнтований?
17. Цільовий чи концентрований маркетинг. Що це таке та на кого орієнтований?
18. Диференційований маркетинг. Що це таке та на кого орієнтований?
19. Що передбачає стратегія високих цін?
20. Що передбачає стратегія низьких цін?
21. Що передбачає стратегія «психологічних» або неокруглених цін?

22. Що передбачає стратегія ціноутворення «слідування за лідером в галузі або на ринку»?
23. Що передбачає стратегія нейтрального ціноутворення?
24. Що передбачає стратегія диференційованих цін?
25. Що передбачає стратегія єдиних цін?
26. Що таке «знижка»?
27. Назвіть основні види знижок.
28. Що таке «система маркетингових комунікацій»?
29. У чому полягає стратегічна мета системи маркетингових комунікацій?
30. Назвіть основні елементи системи маркетингових комунікацій.

Тестові завдання:

1. Конкуренція – це ...

- а) співіснування і боротьба товаровиробників та інших суб'єктів ринкового середовища за досягнення максимальних прибутків та інших цілей шляхом задоволення різноманітних потреб споживачів з повним використанням при цьому власних сильних сторін і можливостей зовнішнього середовища, усуненням слабких власних сторін і загроз ззовні;
- б) здатність проводити діяльність в ринкових умовах і одержувати прибуток, достатній для науково-технічного удосконалення виробництва, стимулювання працівників і випуску високоякісної продукції;
- в) сукупність споживчих властивостей виробу, що характеризують його відмінність від виробу-конкурента за ступенем відповідності конкретним суспільним потребам і з урахуванням витрат на його виготовлення;
- г) сукупності зовнішніх стосовно конкретного підприємства факторів, які впливають на конкурентну взаємодію підприємств відповідної галузі.

2. Конкурентоспроможність підприємства – це ...

- а) співіснування і боротьба товаровиробників та інших суб'єктів ринкового середовища за досягнення максимальних прибутків та інших цілей шляхом задоволення різноманітних потреб

споживачів з повним використанням при цьому власних сильних сторін і можливостей зовнішнього середовища, усуненням слабких власних сторін і загроз ззовні;

б) здатність проводити діяльність в ринкових умовах і одержувати прибуток, достатній для науково-технічного удосконалення виробництва, стимулювання працівників і випуску високоякісної продукції;

в) сукупність споживчих властивостей виробу, що характеризують його відмінність від виробу-конкурента за ступенем відповідності конкретним суспільним потребам і з урахуванням витрат на його виготовлення;

г) сукупності зовнішніх стосовно конкретного підприємства факторів, які впливають на конкурентну взаємодію підприємств відповідної галузі.

3. Конкурентоспроможність продукції – це ...

а) співіснування і боротьба товаровиробників та інших суб'єктів ринкового середовища за досягнення максимальних прибутків та інших цілей шляхом задоволення різноманітних потреб споживачів з повним використанням при цьому власних сильних сторін і можливостей зовнішнього середовища, усуненням слабких власних сторін і загроз ззовні;

б) здатність проводити діяльність в ринкових умовах і одержувати прибуток, достатній для науково-технічного удосконалення виробництва, стимулювання працівників і випуску високоякісної продукції;

в) сукупність споживчих властивостей виробу, що характеризують його відмінність від виробу-конкурента за ступенем відповідності конкретним суспільним потребам і з урахуванням витрат на його виготовлення;

г) сукупності зовнішніх стосовно конкретного підприємства факторів, які впливають на конкурентну взаємодію підприємств відповідної галузі.

4. Конкурентне середовище – це ...

а) співіснування і боротьба товаровиробників та інших суб'єктів ринкового середовища за досягнення максимальних прибутків та інших цілей шляхом задоволення різноманітних потреб

споживачів з повним використанням при цьому власних сильних сторін і можливостей зовнішнього середовища, усуненням слабких власних сторін і загроз ззовні;

б) здатність проводити діяльність в ринкових умовах і одержувати прибуток, достатній для науково-технічного удосконалення виробництва, стимулювання працівників і випуску високоякісної продукції;

в) сукупність споживчих властивостей виробу, що характеризують його відмінність від виробу-конкурента за ступенем відповідності конкретним суспільним потребам і з урахуванням витрат на його виготовлення;

г) сукупності зовнішніх стосовно конкретного підприємства факторів, які впливають на конкурентну взаємодію підприємств відповідної галузі.

5. Конкурентний статус підприємства – це ...

а) міра визначення положення підприємства в конкурентній боротьбі;

б) показник, що відображає конкурентні позиції підприємства;

в) передумова досягнення підприємством того або іншого рівня конкурентних переваг;

г) усі відповіді вірні.

6. Групування факторів середовища функціонування підприємства на зовнішні та внутрішні та їх аналіз з позиції визначення позитивного чи негативного впливу на діяльність підприємства – це ...

а) сегментація ринку;

б) маркетингова стратегія;

в) SWOT-аналіз;

г) немає вірної відповіді.

7. Згідно проекту PIMS показниками, що характеризують конкурентний статус підприємства, є:

а) капіталомісткість;

б) відносна якість продукції;

в) вертикальна інтеграція;

г) інновації.

8. Згідно проекту PIMS показниками, що характеризують конкурентний статус підприємства, є:

- а) продуктивність праці персоналу;
- б) відносна якість продукції;
- в) витрати на одиницю продукції;
- г) інновації.

9. Матриця М. Портера включає такі фактори:

- а) джерело конкурентних переваг;
- б) привабливість ринку збуту підприємства;
- в) стратегічна орієнтація підприємства;
- г) темпи росту ринків збуту підприємства.

10. Якщо інтегральний показник конкурентного статусу підприємства дорівнює 0,3, то за шкалою І. Ансоффа конкурентна позиція підприємства визнається ...

- а) дуже слабкою;
- б) слабкою;
- в) середньою;
- г) сильною.

11. Розподіл споживачів на групи на основі різниці в потребах, характеристиках чи поведінці і розроблення для кожної з груп окремого комплексу маркетингу – це ...

- а) сегментація ринку;
- б) маркетингова стратегія;
- в) SWOT-аналіз;
- г) немає вірної відповіді.

12. Програма маркетингової діяльності фірми на цільових ринках, яка визначає принципові рішення для досягнення маркетингових цілей – це ...

- а) сегментація ринку;
- б) маркетингова стратегія;
- в) SWOT-аналіз;
- г) немає вірної відповіді.

13. Що не являється стратегічним рішенням щодо рівня цін?

- а) стратегія «зняття вершків»;
- б) стратегія єдиних цін;
- в) стратегія низьких цін;
- г) немає вірної відповіді.

14. Що являється стратегічним рішенням щодо рівня цін?

- а) стратегія «проникнення на ринок»;
- б) стратегія високих цін;
- в) стратегія гнучких цін;
- г) стратегія нейтральних цін.

15. Визначте, що не являється стратегією охоплення ринку:

- а) цільовий маркетинг;
- б) перспективний маркетинг;
- в) масовий маркетинг;
- г) індивідуальний маркетинг.

16. Визначте, що являється стратегією охоплення ринку:

- а) цільовий маркетинг;
- б) перспективний маркетинг;
- в) диференційований маркетинг;
- г) індивідуальний маркетинг.

17. Реклама – це ...

- а) будь-яка платна неособистісна форма розповсюдження інформації про фірму та її товар;
- б) діяльність, спрямована на формування позитивного іміджу фірми, доброзичливого ставлення до неї та її товару;
- в) усне представлення товару в ході бесіди з одним чи декількома потенційними покупцями задля продажу;
- г) короткочасні спонукальні заходи заохочення споживачів до купівлі (знижки, розпродажі, лотереї тощо).

18. «Паблік релейшнз» – це ...

- а) будь-яка платна неособистісна форма розповсюдження інформації про фірму та її товар;
- б) діяльність, спрямована на формування позитивного іміджу фірми, доброзичливого ставлення до неї та її товару;

- в) усне представлення товару в ході бесіди з одним чи декількома потенційними покупцями задля продажу;
- г) короткочасні спонукальні заходи заохочення споживачів до купівлі (знижки, розпродажі, лотереї тощо).

19. Персональний продаж – це ...

- а) будь-яка платна неособистісна форма розповсюдження інформації про фірму та її товар;
- б) діяльність, спрямована на формування позитивного іміджу фірми, доброзичливого ставлення до неї та її товару;
- в) усне представлення товару в ході бесіди з одним чи декількома потенційними покупцями задля продажу;
- г) короткочасні спонукальні заходи заохочення споживачів до купівлі (знижки, розпродажі, лотереї тощо).

20. Стимулювання збуту – це ...

- а) будь-яка платна неособистісна форма розповсюдження інформації про фірму та її товар;
- б) діяльність, спрямована на формування позитивного іміджу фірми, доброзичливого ставлення до неї та її товару;
- в) усне представлення товару в ході бесіди з одним чи декількома потенційними покупцями задля продажу;
- г) короткочасні спонукальні заходи заохочення споживачів до купівлі (знижки, розпродажі, лотереї тощо).

Практичні завдання:

Завдання 1. В даному завданні проводиться розрахунок поточних витрат на виробництво продукції (надання послуг): витрати на сировину і матеріали, комплектуючі вироби, електроенергію, паливо та ін. (табл. 5.5-5.8).

Таблиця 5.5

Розрахунок потреби в сировині та матеріалах

<i>Сировина та матеріали</i>	<i>Норма витрати на одиницю продукції, нат. од.</i>	<i>Загальна потреба в сировині і матеріалах, нат. од.</i>	<i>Ціна придбання, грн.</i>	<i>Витрати на сировину та матеріали, грн.</i>
------------------------------	---	---	-----------------------------	---

1	2	3	4	5
Розрахунок		гр. 2 · Q		гр. 3 · гр. 4
...				
...				
...				
Усього	х	х	х	

Таблиця 5.6

Розрахунок потреби в електроенергії

Вид устаткування	Кількість, шт.	Споживана потужність, кВт/г	Кількість робочих годин у сутках	Кількість робочих днів на місяць	Загальна потреба в електроенергії, кВт/міс.	Тариф, грн./кВт	Витрати на електроенергію, грн./міс.
1	2	3	4	5	6	7	8
Розрахунок					(гр. 2 · гр. 3) · (гр. 4 · гр. 5)		гр. 6 · гр. 7
...							
...							
...							
Усього	х	х	х	х			

Таблиця 5.7

Розрахунок потреби в паливно-мастильних матеріалах (в разі потреби)

№ пор.	Показник	Розрахунок	Транспортний засіб	
			l	n
1	Середньодобовий пробіг, км			
2	Кількість робочих днів на місяць			
3	Загальний пробіг, км/міс.	ряд. 1 · ряд. 2		
4	Вид палива			
5	Норма витрати, л/100 км			
6	Загальні витрати, л	ряд. 3 ·		

		ряд. 5 / 100		
7	Ціна палива, грн./л			
8	Витрати на паливо, грн./міс.	ряд. 6 · ряд. 7		

Таблиця 5.8

Розрахунок норми виробничого запасу (в разі потреби)

<i>Показник</i>	<i>Розрахунок</i>	<i>Сировина та матеріали</i>	
Норма витрати на одиницю продукції, кг	H		
Середньодобова потреба, кг	$ДП_{\text{м}} = \frac{H \cdot Q}{365}$		
Інтервал між двома постачаннями, дні	$T_{\text{пост}}$		
Поточний запас, кг	$З_{\text{п}} = ДП_{\text{м}} \cdot T_{\text{пост}}$		
Норма страхового запасу, %	$H_{\text{стр}}$		
Страховий запас, кг	$З_{\text{стр}} = З_{\text{п}} \cdot \frac{H_{\text{стр}}}{100}$		
Норма виробничого запасу, кг	$H_{\text{вз}} = З_{\text{п}} + З_{\text{стр}}$		
Ціна придбання, грн./кг			
Виробничий запас, грн.			

Слід максимально врахувати всі можливі види витрат, пов'язані зі здійсненням діяльності.

ТЕМА 6

ПЛАН ВИРОБНИЦТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЛАН В СТРУКТУРІ БІЗНЕС-ПЛАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Теоретичні питання:

1. Дайте характеристику плану виробництва як структурному елементу бізнес-плану підприємства.
2. Дайте характеристику організаційному плану як структурному елементу бізнес-плану підприємства.
3. Що таке «виробнича потужність підприємства»?
4. Опишіть порядок обґрунтування виробничої потужності підприємства.
5. Яким чином оцінюється ефективність використання виробничої потужності підприємства?
6. Що таке «виробнича програма підприємства»?
7. Назвіть і охарактеризуйте основні показники виробничої програми підприємства.
8. Опишіть порядок планування виробничої програми підприємства.
9. Що таке «основні засоби підприємства»?
10. Охарактеризуйте склад і мінімальні строки корисного використання основних засобів підприємства (згідно чинного Податкового кодексу України).
11. Що таке «основні засоби виробничого призначення»?
12. Що таке «основні засоби невиробничого призначення»?
13. Перерахуйте та охарактеризуйте види вартості основних засобів підприємства, за якими здійснюється їх облік і оцінка.
14. У чому полягає сутність зносу основних засобів підприємства?
15. Назвіть та охарактеризуйте види зносу основних засобів підприємства.
16. Що таке «амортизація основних засобів підприємства»?
17. Перерахуйте та охарактеризуйте методи нарахування амортизації основних засобів підприємства.

18. Які встановлені чинним Податковим кодексом України обмеження щодо застосування методів нарахування амортизації різних груп основних засобів підприємства?

19. Що таке «амортизаційний фонд підприємства»?

20. Перерахуйте та охарактеризуйте показники технічного стану (придатності) основних засобів підприємства.

21. Перерахуйте та охарактеризуйте показники руху основних засобів підприємства.

22. Перерахуйте та охарактеризуйте показники інтенсивності використання основних засобів підприємства.

23. Перерахуйте та охарактеризуйте показники ефективності використання основних засобів підприємства.

24. Яким чином у сучасних умовах можливо підвищити ефективність використання основних засобів підприємства?

25. Що таке «оборотні засоби підприємства»?

26. Що таке «оборотні фонди підприємства»?

27. Що таке «фонди обігу підприємства»?

28. Що таке «виробничі запаси підприємства»?

29. Назвіть основні види виробничих запасів підприємства.

30. У чому полягає призначення поточного запасу?

31. У чому полягає призначення страхового запасу?

32. У чому полягає призначення транспортного запасу?

33. У чому полягає призначення підготовчого запасу?

34. Що таке «середній запас»?

35. Що таке «складський запас»?

36. Що таке «максимальний запас»?

37. Що таке «незавершене виробництво»?

38. У чому полягає різниця між незавершеним виробництвом і готовою продукцією?

39. Що таке «витрати майбутніх періодів»?

40. Охарактеризуйте стадії кругообігу оборотних засобів підприємства.

41. Що таке «нормування оборотних фондів підприємства»?

42. У чому полягає різниця між «нормами» і «нормативами»?

43. Охарактеризуйте процес нормування виробничих запасів підприємства.

44. Охарактеризуйте процес нормування незавершеного виробництва на підприємстві.

45. Охарактеризуйте процес нормування витрат майбутніх періодів на підприємстві.

46. Що таке «матеріально-технічне забезпечення виробництва»?

47. Дайте характеристику службі матеріально-технічного забезпечення виробництва на підприємстві.

48. Перерахуйте та охарактеризуйте показники ефективності використання оборотних засобів підприємства.

49. Яким чином у сучасних умовах можливо підвищити ефективність використання оборотних засобів підприємства?

50. Що таке «персонал підприємства»?

51. Яким чином класифікується персонал підприємства за характером виконуваних функцій?

52. Яким чином класифікується персонал підприємства за рівнем кваліфікації?

53. Дайте характеристику типовій системі управління персоналом підприємства.

54. Назвіть і охарактеризуйте функції управління персоналом підприємства.

55. Назвіть і охарактеризуйте завдання управління персоналом підприємства.

56. Охарактеризуйте методи управління персоналом підприємства.

57. У чому полягає сутність кількісної характеристики персоналу підприємства?

58. У чому полягає сутність якісної характеристики персоналу підприємства?

59. У чому полягає сутність структурної характеристики персоналу підприємства?

60. Перерахуйте та охарактеризуйте показники руху кадрів на підприємстві.

61. У чому полягає небезпека підвищеної плинності кадрів на підприємствах?

62. Охарактеризуйте процес визначення необхідної чисельності різних категорій працівників підприємства.

63. Що таке «кадрова політика»?

64. Що таке «штатний розклад»?
65. Що таке «посада»?
66. Що таке «вакансія»?
67. Охарактеризуйте порядок набору кадрів на підприємство.
68. Дайте характеристику джерелам набору кадрів на підприємство.
69. Дайте характеристику методам набору кадрів на підприємство.
70. Дайте характеристику умовам і критеріям ефективної ротації кадрів на підприємстві.
71. Яким чином здійснюється оцінка відповідності працівника займаній посаді?
72. Що таке «продуктивність праці»?
73. Якими показниками традиційно характеризується продуктивність праці персоналу підприємства?
74. Перерахуйте та охарактеризуйте види трудомісткості виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт.
75. Перерахуйте та охарактеризуйте методи планування продуктивності праці персоналу підприємства.
76. Перерахуйте та охарактеризуйте фактори зростання продуктивності праці персоналу підприємства.
77. Перерахуйте та охарактеризуйте резерви зростання продуктивності праці персоналу підприємства.
78. У чому полягає різниця між поняттями «мотивація праці» та «стимулювання праці»?
79. Дайте порівняльну характеристику видам стимулювання праці персоналу підприємства.
80. Охарактеризуйте умови та критерії ефективності системи стимулювання праці персоналу підприємства.

Тестові завдання:

1. Виробнича потужність підприємства – це ...

а) система адресних завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості і у встановлені терміни згідно з договорами поставок;

б) сукупність технологічних систем і систем забезпечення їх функціонування, призначена для виготовлення продукції певного найменування (виду);

в) максимально можливий випуск продукції підприємством за певний час (зміну, добу, місяць, рік) у встановленій номенклатурі і асортименті при повному завантаженні обладнання і виробничих площ;

г) інтервал часу від початку до закінчення процесу виготовлення продукції, тобто час, протягом якого запуснені у виробництво предмети праці перетворюються у готову продукцію.

2. Виробнича потужність підприємства залежить від:

а) номенклатури продукції;

б) асортименту продукції;

в) прогресивності техніки і технології виробництва;

г) організації виробництва.

3. Виробнича потужність підприємства буває ...

а) проектна;

б) вхідна;

в) вихідна;

г) середньорічна.

4. Виробнича програма підприємства – це ...

а) система адресних завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості і у встановлені терміни згідно з договорами поставок;

б) сукупність технологічних систем і систем забезпечення їх функціонування, призначена для виготовлення продукції певного найменування (виду);

в) максимально можливий випуск продукції підприємством за певний час (зміну, добу, місяць, рік) у встановленій номенклатурі і асортименті при повному завантаженні обладнання і виробничих площ;

г) інтервал часу від початку до закінчення процесу виготовлення продукції, тобто час, протягом якого запуснені у виробництво предмети праці перетворюються у готову продукцію.

5. *Вартість продукції підприємства, незалежно від ступеня її готовності, – це ...*

- а) валова продукція;
- б) товарна продукція;
- в) реалізована продукція;
- г) чиста продукція.

6. *Вартість продукції підприємства, яка готова для реалізації покупцям, – це ...*

- а) валова продукція;
- б) товарна продукція;
- в) реалізована продукція;
- г) чиста продукція.

7. *Продукція, яка відвантажена споживачам і за яку надійшли кошти на розрахунковий рахунок підприємства або мають надійти у встановлений термін, – це ...*

- а) валова продукція;
- б) товарна продукція;
- в) реалізована продукція;
- г) чиста продукція.

8. *Продукція, новостворена працею у тій чи іншій сфері матеріального виробництва, – це ...*

- а) валова продукція;
- б) товарна продукція;
- в) реалізована продукція;
- г) чиста продукція.

9. *Продукції підприємства, яка використовується ним для подальшої переробки, – це ...*

- а) валовий оборот;
- б) внутрішньозаводський оборот;
- в) незавершене виробництво;
- г) немає правильної відповіді.

10. *Основні засоби підприємства – це ...*

- а) засоби праці, частина виробничих засобів підприємства;

б) матеріальні активи, що багаторазово беруть участь у виробничому процесі, не змінюючи своєї матеріальної форми та поступово переносячи свою вартість на вартість кінцевого продукту у вигляді амортизаційних відрахувань;

в) транспортні засоби, будівлі та споруди, силові та виробничі обладнання, інструменти, виробничий і господарський інвентар, строк служби яких перевищує 1 рік;

г) усі відповіді вірні.

11. До основних засобів виробничого призначення не належать:

а) будівлі та споруди ЖКГ;

б) адміністративні будівлі;

в) транспортні засоби;

г) споруди та передавальні пристрої.

12. До основних засобів невиробничого призначення не належать:

а) будівлі та споруди ЖКГ;

б) адміністративні будівлі;

в) транспортні засоби;

г) будівлі та споруди культурно-побутового призначення.

13. Чинним Податковим кодексом України передбачено таку кількість груп основних засобів – ...

а) 4;

б) 8;

в) 12;

г) 16.

14. Витрати на виробництво, транспортування, монтаж та інші роботи, пов'язані з введенням основного засобу в експлуатацію, відображаються в його ...

а) відновлювальній вартості;

б) залишковій вартості;

в) початковій балансовій вартості;

г) середньорічній вартості.

15. Для усунення впливу ціннісного чинника застосовують оцінку основних засобів підприємства за їх ...

- а) відновлювальною вартістю;
- б) залишковою вартістю;
- в) початковою балансовою вартістю;
- г) середньорічною вартістю.

16. Усереднена вартість основних засобів підприємства протягом року з урахуванням їх введення та виведення – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) середньорічна вартість.

17. Вартість основних засобів підприємства, яка підлягає поступовому перенесенню на вартість кінцевого продукту, – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) амортизаційна вартість.

18. Вартість можливої ліквідації основного засобу по закінченню строку його корисного використання – це ...

- а) відновлювальна вартість;
- б) залишкова вартість;
- в) початкова балансова вартість;
- г) немає правильної відповіді.

19. Різниця початкової балансової вартості та накопиченої амортизації основних засобів підприємства становить їх ...

- а) відновлювальну вартість;
- б) залишкову вартість;
- в) початкову балансову вартість;
- г) середньорічну вартість.

20. Показниками технічного стану основних засобів підприємства є:

- а) фондівдача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

21. Показниками руху основних засобів підприємства є:

- а) фондівдача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

22. Показниками інтенсивності використання основних засобів підприємства є:

- а) фондівдача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

23. Показниками ефективності використання основних засобів підприємства є:

- а) фондівдача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- б) коефіцієнти вибуття та оновлення;
- в) коефіцієнти зносу та придатності;
- г) коефіцієнти екстенсивного та інтенсивного використання, коефіцієнт інтегрального завантаження.

24. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизаційних відрахувань визначається як відношення вартості, що амортизується, та строку корисного використання основних засобів, – це ...

- а) прямолінійний;

- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) зменшення залишкової вартості.

25. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого місячна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується, та виробничої ставки амортизації, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) виробничий.

26. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітнього року та річної норми амортизації, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) виробничий.

27. Передбачає подвоєння річної норми амортизаційних відрахувань такий метод нарахування амортизації основних засобів підприємства – ...

- а) прямолінійний;
- б) прискореного зменшення залишкової вартості;
- в) кумулятивний;
- г) зменшення залишкової вартості.

28. Метод нарахування амортизації основних засобів підприємства, згідно якого річна сума амортизації визначається як добуток амортизаційної вартості основних засобів і кумулятивного коефіцієнта, – це ...

- а) прямолінійний;
- б) зменшення залишкової вартості;
- в) прискореного зменшення залишкової вартості;

г) кумулятивний.

29. В Україні не підлягають амортизації такі групи основних засобів підприємства:

- а) № 1, 10, 11, 13;
- б) № 2, 9, 12, 16;
- в) № 3, 5, 7, 15;
- г) № 4, 6, 8, 14.

30. Оборотні засоби підприємства – це ...

- а) предмети праці, частина виробничих засобів підприємства;
- б) матеріальні активи, що одноразово беруть участь у виробничому процесі, повністю змінюючи свою матеріальну форму та переносячи свою вартість на вартість кінцевого продукту відразу та в повній мірі;
- в) виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, кошти в розрахункових документах, кошти на розрахунковому рахунку підприємства, кошти в касі підприємства;
- г) усі відповіді вірні.

31. Нормуванню підлягають такі елементи оборотних засобів підприємства:

- а) дебіторська заборгованість;
- б) виробничі запаси;
- в) незавершене виробництво;
- г) кошти в касі підприємства.

32. Нормуванню підлягають такі елементи оборотних засобів підприємства:

- а) виробничі бланки;
- б) кошти в розрахункових документах;
- в) канцелярське приладдя;
- г) дебіторська заборгованість.

33. Вкладення грошових коштів у виробничі запаси відбувається на ...

- а) інвестиційній стадії кругообігу оборотних засобів;
- б) виробничій стадії кругообігу оборотних засобів;
- в) реалізаційній стадії кругообігу оборотних засобів;
- г) немає вірної відповіді.

34. Споживання виробничих запасів у процесі виробництва та їх трансформація у готову продукцію має місце на ...

- а) інвестиційній стадії кругообігу оборотних засобів;
- б) виробничій стадії кругообігу оборотних засобів;
- в) реалізаційній стадії кругообігу оборотних засобів;
- г) немає вірної відповіді.

35. Продаж товарів підприємства та отримання доходу від збутової діяльності відбувається на ...

- а) інвестиційній стадії кругообігу оборотних засобів;
- б) виробничій стадії кругообігу оборотних засобів;
- в) реалізаційній стадії кругообігу оборотних засобів;
- г) немає вірної відповіді.

36. Виробничі запаси включають:

- а) сировину;
- б) матеріали;
- в) напівфабрикати;
- г) тару.

37. Виробничі запаси включають:

- а) паливо;
- б) допоміжні матеріали;
- в) запасні частини;
- г) малоцінні та швидкозношувані предмети.

38. Власні оборотні засоби – це ...

- а) засоби, закріплені засновниками підприємства при його створенні для забезпечення мінімально необхідних для нормального виробництва запасів сировини, матеріалів, палива, інструментів, напівфабрикатів, незавершеного виробництва, готової продукції і витрат майбутніх періодів;

- б) нормальна заборгованість по заробітній платі, заборгованість постачальникам, відрахування на соціальні потреби, амортизаційні відрахування;
- в) кредиторська заборгованість усіх видів;
- г) кошти цільового фінансування.

39. Стійкі пасиви підприємства – це ...

- а) засоби, закріплені засновниками підприємства при його створенні для забезпечення мінімально необхідних для нормального виробництва запасів сировини, матеріалів, палива, інструментів, напівфабрикатів, незавершеного виробництва, готової продукції і витрат майбутніх періодів;
- б) нормальна заборгованість по заробітній платі, заборгованість постачальникам, відрахування на соціальні потреби, амортизаційні відрахування;
- в) кредиторська заборгованість усіх видів;
- г) кошти цільового фінансування.

40. Норма запасу включає час перебування матеріалів у ...

- а) поточному, страховому, складському та середньому запасах;
- б) поточному, підготовчому, складському та середньому запасах;
- в) поточному та максимальному запасах;
- г) поточному, страховому, транспортному та підготовчому запасах.

41. Для забезпечення безперебійності виробництва в період між двома поставками матеріалів призначений ...

- а) транспортний запас;
- б) поточний запас;
- в) складський запас;
- г) середній запас.

42. Для забезпечення безперебійності виробництва в період зриву поставки матеріалів призначений ...

- а) страховий запас;
- б) транспортний запас;
- в) поточний запас;
- г) максимальний запас.

43. Для забезпечення безперервності виробництва у разі виникнення на ринку непередбаченого підвищеного попиту на продукцію підприємства призначений ...

- а) поточний запас;
- б) страховий запас;
- в) підготовчий запас;
- г) немає правильної відповіді.

44. Для забезпечення безперервності виробництва в період між зарахуванням коштів на розрахунковий рахунок постачальника та прибуттям вантажу на склад призначений ...

- а) максимальний запас;
- б) підготовчий запас;
- в) страховий запас;
- г) транспортний запас.

45. Для забезпечення безперервності виробництва в період витримки матеріалів перед їх введенням у виробничий процес призначений ...

- а) поточний запас;
- б) середній запас;
- в) підготовчий запас;
- г) страховий запас.

46. Максимальний запас матеріалів на підприємстві є ...

- а) сумою поточного та страхового запасів;
- б) еквівалентом розміру півтора поточних запасів;
- в) сумою поточного та підготовчого запасів;
- г) сумою поточного та транспортного запасів.

47. Предмети праці, які перебувають у процесі виробництва на різних стадіях оброблення безпосередньо на робочих місцях у цехах, на дільницях або ж у процесі транспортування від одного робочого місця до іншого, – це ...

- а) готова продукція;
- б) напівфабрикати власного виготовлення;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) незавершене виробництво.

48. Предмети праці, які повністю були оброблені в одному виробничому підрозділі (цеху), але подальше оброблення повинні пройти в інших підрозділах (цехах), – це ...

- а) готова продукція;
- б) напівфабрикати власного виготовлення;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) незавершене виробництво.

49. Грошові витрати, що були здійснені в даному періоді, але на собівартість продукції будуть віднесені частинами в наступних періодах, – це ...

- а) готова продукція;
- б) напівфабрикати власного виготовлення;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) незавершене виробництво.

50. Продукція, яка пройшла всі стадії, передбачені виробничим циклом, укомплектована, відповідає вимогам стандартів і технічних умов, має документ, що засвідчує її якість, та призначена для збуту за межі підприємства, – це ...

- а) готова продукція;
- б) напівфабрикати власного виготовлення;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) незавершене виробництво.

51. Показник, який характеризує кількість оборотів, здійснюваних оборотними засобами підприємства за певний період (як правило, за рік), – це ...

- а) період обороту;
- б) коефіцієнт оборотності;
- в) рентабельність оборотних засобів;
- г) немає правильної відповіді.

52. Підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства досягається у разі ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності;

- б) збільшення періоду обороту;
- в) збільшення рентабельності оборотних засобів;
- г) усі відповіді вірні.

53. Зниження ефективності використання оборотних засобів підприємства має місце у випадку ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності;
- б) збільшення періоду обороту;
- в) збільшення рентабельності оборотних засобів;
- г) немає правильної відповіді.

54. Вивільнення (економія) оборотних коштів підприємства досягається у разі ...

- а) збільшення коефіцієнта оборотності та періоду обороту;
- б) зменшення коефіцієнта оборотності та періоду обороту;
- в) зменшення коефіцієнта оборотності та збільшення періоду обороту;
- г) немає правильної відповіді.

55. Персонал підприємства – це ...

- а) сукупність постійних працівників, що отримали необхідну професійну підготовку та/або мають досвід практичної діяльності;
- б) частина населення країни, що за своїм фізичним розвитком, розумовими здібностями і знаннями здатна працювати в народному господарстві;
- в) сукупність характеристик людини, які формуються в результаті матеріальних і духовних вкладень (здоров'я, інтелект, творчі здібності, освіта, професіоналізм, моральність, активність, організованість тощо);
- г) сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людьми (людиною) певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, який цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері суспільного виробництва.

56. Управління персоналом підприємства включає:

- а) залучення працівників;
- б) ротацию працівників;

- в) мотивацію працівників;
- г) навчання працівників.

57. Управління персоналом підприємства передбачає виконання ряду функцій, серед яких:

- а) регулювання соціально-трудових відносин;
- б) організація і нормування праці персоналу;
- в) оцінка і розвиток персоналу;
- г) усі відповіді вірні.

58. Працівники, які організовують виробництво і здійснюють управління діяльністю підприємства та його структурних підрозділів, а також їх заступники, – це ...

- а) керівники;
- б) спеціалісти;
- в) службовці;
- г) робітники.

59. Працівники, зайняті спеціальними інженерно-технічними, економічними та іншими роботами, які здійснюють економічну, організаційну підготовку виробництва, облік та аналіз його результатів, – це ...

- а) керівники;
- б) спеціалісти;
- в) службовці;
- г) робітники.

60. Працівники, які здійснюють підготовку та оформлення документації, канцелярські, деякі адміністративно-господарські роботи, – це ...

- а) керівники;
- б) спеціалісти;
- в) службовці;
- г) робітники.

61. Працівники, які безпосередньо зайняті виробництвом продукції, наданням послуг, виконанням робіт, – це ...

- а) керівники;

- б) спеціалісти;
- в) службовці;
- г) робітники.

62. До керівників належать:

- а) працівники служб постачання та збуту;
- б) начальники підрозділів;
- в) працівники, зайняті обліком робочого часу;
- г) робітники, зайняті ремонтними роботами.

63. До спеціалістів належать:

- а) секретарі-друкарки;
- б) касири;
- в) інженери;
- г) прибиральниці.

64. До службовців належать:

- а) начальники цехів;
- б) працівники юридичного відділу;
- в) економісти, зайняті нормуванням праці персоналу;
- г) діловоди.

65. До робітників належать:

- а) економісти, зайняті виробничим плануванням;
- б) працівники фінансового відділу;
- в) працівники пожежної служби;
- г) немає правильної відповіді.

66. Якісна характеристика персоналу підприємства передбачає його розподілення за ...

- а) професіями;
- б) спеціальностями;
- в) кваліфікацією;
- г) усі відповіді вірні.

67. Кількісна характеристика персоналу підприємства передбачає розрахунок таких показників:

- а) облікова чисельність працівників;
- б) явочна чисельність працівників;

- в) середньооблікова чисельність працівників;
- г) усі відповіді вірні.

68. Кількісна характеристика персоналу підприємства передбачає розрахунок таких показників:

- а) коефіцієнт обороту кадрів по прийому;
- б) коефіцієнт обороту кадрів по звільненню;
- в) коефіцієнт плинності кадрів;
- г) усі відповіді вірні.

69. Структурна характеристика персоналу підприємства передбачає розрахунок таких показників:

- а) коефіцієнт насиченості виробництва робітниками допоміжних і обслуговуючих цехів;
- б) коефіцієнт стабільності кадрів;
- в) коефіцієнт змінюваності кадрів;
- г) коефіцієнт допоміжної робочої сили.

70. Планову чисельність основних робітників визначають ...

- а) за трудомісткістю виробничої програми;
- б) за нормами виробітку;
- в) за нормами обслуговування;
- г) усі відповіді вірні.

71. Активними методами набору кадрів на підприємство є:

- а) вербування персоналу;
- б) ярмарок вакансій;
- в) презентації;
- г) усі відповіді вірні.

72. Пасивними методами набору кадрів на підприємство є:

- а) розміщення оголошень у ЗМІ;
- б) ярмарок вакансій;
- в) презентації;
- г) усі відповіді вірні.

73. Продуктивність праці персоналу підприємства – це ...

- а) показник, що характеризує ефективність праці та показує здатність працівників випускати певну кількість продукції за одиницю часу;
- б) кількість продукції (робіт, послуг), вироблена одним працівником за одиницю робочого часу;
- в) кількість робочого часу, витраченого на виробництво одиниці продукції (робіт, послуг);
- г) усі відповіді вірні.

74. Виробіток – це ...

- а) показник, що характеризує ефективність праці та показує здатність працівників випускати певну кількість продукції за одиницю часу;
- б) кількість продукції (робіт, послуг), вироблена одним працівником за одиницю робочого часу;
- в) кількість робочого часу, витраченого на виробництво одиниці продукції (робіт, послуг);
- г) усі відповіді вірні.

75. На практиці використовуються такі методи виміру виробітку:

- а) натуральний або умовно-натуральний;
- б) вартісний;
- в) трудовий;
- г) усі відповіді вірні.

76. Трудомісткість – це ...

- а) показник, що характеризує ефективність праці та показує здатність працівників випускати певну кількість продукції за одиницю часу;
- б) кількість продукції (робіт, послуг), вироблена одним працівником за одиницю робочого часу;
- в) кількість робочого часу, витраченого на виробництво одиниці продукції (робіт, послуг);
- г) усі відповіді вірні.

77. Виділяють такі види трудомісткості продукції, послуг, робіт ...

- а) виробнича трудомісткість;
- б) технологічна трудомісткість;
- в) трудомісткість обслуговування;
- г) трудомісткість управління.

78. Підвищення продуктивності праці персоналу підприємства має місце у випадку ...

- а) збільшення виробітку та зменшення трудомісткості;
- б) зменшення виробітку та збільшення трудомісткості;
- в) одночасного збільшення виробітку та трудомісткості;
- г) немає правильної відповіді.

79. Фактори зростання продуктивності праці персоналу підприємства прийнято об'єднувати у такі групи:

- а) матеріально-технічні;
- б) організаційні;
- в) соціально-економічні;
- г) усі відповіді вірні.

80. Традиційно виділяють такі резерви зростання продуктивності праці персоналу підприємства:

- а) народногосподарські;
- б) галузеві;
- в) міжгалузеві;
- г) внутрішньовиробничі.

Практичні завдання:

Завдання 1. У даному завданні необхідно розкрити питання: з ким Ви збираєтеся організовувати свою справу, як Ви плануєте налагодити роботу свого персоналу, зокрема:

1. На працівників надається коротка характеристика: кваліфікація, досвід роботи, їх корисність для підприємства.

2. Якщо необхідно набрати працівників, то в даному розділі треба зазначити вимоги до них, посадові обов'язки та способи залучення (на постійну роботу чи за сумісництвом).

3. Надається організаційна схема підприємства, у якій має бути чітко визначено:

- хто і чим займатиметься;
- як взаємодіятимуть всі учасники виробничого процесу;
- хто кому підпорядковуватиметься;
- хто кого контролюватиме.

Завдання 2. На основі визначеного кадрового складу підприємства необхідно розкрити питання оплати праці та її стимулювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Розрахунок фонду оплати праці

Посада	Кількість осіб	Основна заробітна плата, грн.	Додаткова заробітна плата, грн.	Фонд оплати праці, грн.
1	2	3	4	5
...				гр. 2 · (гр. 3 + + гр. 4)
...				
...				
Усього		X	X	

За окремою статтею витрат розраховується єдиний внесок на соціальне страхування.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ

ТЕМА 7 КОШТОРИС. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН І СТРАТЕГІЯ ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕСУ

Теоретичні питання:

1. Що таке «кошторис»?
2. Які види кошторисів Ви знаєте?
3. Розкрити поняття зведеного кошторису витрат на виробництво.
4. Що включає розрахунок витрат на сировину, матеріали, купівельні напівфабрикати і комплектуючі вироби, технологічне паливо й енергію в основному виробництві?
5. Що включає розрахунок основної та додаткової заробітної плати робітників, зайнятих виробництвом продукції (виконанням робіт, наданням послуг), з відрахуваннями на соціальні заходи?
6. Що включає розрахунок калькуляцій виробничої собівартості продукції?
7. Що включає розрахунок витрат на утримання та експлуатацію устаткування?
8. Що включає розрахунок загальновиробничих витрат?
9. Що включає розрахунок інших виробничих витрат?
10. Що являється базою для визначення вартості робіт чи послуг?
11. Звідки фірма отримуватиме кошти і на що конкретно останні будуть витрачені?
12. Як співвідносяться поточні потреби фірми у грошах з рухом готівки?
13. Яким буде фінансовий стан фірми на кінець прогнозованого періоду?
14. Чи зможе підприємець виконати взяті на себе зобов'язання?

15. Чи здатний підприємець належно розпорядитися отриманими коштами, щоб своєчасно повернути борги та забезпечити достатній прибуток на вкладений капітал?

Тестові завдання:

1. Кошторис виробництва – це ...

- а) сукупність витрат підприємства, пов'язаних з його діяльністю за певний період;
- б) склад витрат на придбання основних та допоміжних матеріалів;
- в) склад витрат на утримання адміністративних приміщень;
- г) всі відповіді вірні.

2. До витрат виробництва підприємства включають:

- а) витрати на сировину, матеріали, оплату праці робітників, податок на додану вартість;
- б) витрат на сировину, матеріали, оплату праці робітників, податок на додану вартість, податок з прибутку;
- в) витрати на сировину, матеріали, оплату праці робітників, витрати на охорону праці, техніку безпеки, охорону навколишнього середовища;
- г) всі відповіді вірні.

3. За економічними елементами виокремлюють такі групи витрат:

- а) витрати на сировину, заробітна плата виробничих робітників, амортизаційні відрахування, інші витрати;
- б) матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація основних фондів і нематеріальних активів, інші витрати;
- в) прямі матеріальні витрати, прямі витрати на заробітну плату, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати;
- г) немає вірної відповіді.

4. Змінні витрати – це:

- а) витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені на конкретний вид продукції;

- б) витрати, загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виробленої продукції;
- в) витрати, розмір яких на одиницю продукції змінюється;
- г) немає вірної відповіді.

5. При зростанні обсягу виробництва змінні витрати ...

- а) на весь обсяг виробництва – зменшуються, на одиницю продукції – залишаються незмінними;
- б) на весь обсяг виробництва – збільшуються, на одиницю продукції – залишаються незмінними;
- в) на весь обсяг виробництва – залишаються незмінними, на одиницю продукції – зменшуються;
- г) на весь обсяг виробництва – залишаються незмінними, на одиницю продукції – збільшуються.

6. При зростанні обсягу виробництва постійні витрати ...

- а) на весь обсяг виробництва – зменшуються, на одиницю продукції – залишаються незмінними;
- б) на весь обсяг виробництва – збільшуються, на одиницю продукції – залишаються незмінними;
- в) на весь обсяг виробництва – залишаються незмінними, на одиницю продукції – зменшуються;
- г) на весь обсяг виробництва – залишаються незмінними, на одиницю продукції – збільшуються.

7. Залежно від часу формування витрат виділяють такі види собівартості:

- а) планова;
- б) цехова;
- в) фактична;
- г) виробнича.

8. Залежно від місця формування витрат виділяють такі види собівартості:

- а) індивідуальна;
- б) повна;
- в) галузева;

г) нормативна.

9. *За складом продукції виділяють такі види собівартості:*

- а) валова;
- б) кошторисна;
- в) індивідуальна;
- г) товарна.

10. *Виробнича собівартість продукції містить:*

- а) усі витрати підприємства на виробництво продукції;
- б) усі витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції;
- в) усі витрати, пов'язані з виробництвом продукції і загальновиробничі витрати;
- г) немає вірної відповіді.

11. *Матеріальні витрати є статтею ...*

- а) цехової собівартості;
- б) виробничої собівартості;
- в) повної собівартості;
- г) усі відповіді вірні.

12. *Витрати на оплату праці персоналу і сплату єдиного соціального внеску є статтею ...*

- а) цехової собівартості;
- б) виробничої собівартості;
- в) повної собівартості;
- г) усі відповіді вірні.

13. *Амортизація цехового обладнання є статтею ...*

- а) цехової собівартості;
- б) виробничої собівартості;
- в) повної собівартості;
- г) немає правильної відповіді.

14. *Заробітна плата адміністративного персоналу є статтею ...*

- а) цехової собівартості;

- б) виробничої собівартості;
- в) повної собівартості;
- г) немає правильної відповіді.

15. Витрати на збут продукції є статтею ...

- а) цехової собівартості;
- б) виробничої собівартості;
- в) повної собівартості;
- г) немає правильної відповіді.

16. Калькулювання являє собою:

- а) обчислення питомої ваги продукції, що йде на експорт;
- б) обчислення собівартості окремих виробів;
- в) обчислення вартості робіт та послуг, наданих підприємству сторонніми організаціями;
- г) немає вірної відповіді.

17. Калькуляційна одиниця об'єкта калькулювання – це:

- а) одиниця визначення торговельної площі;
- б) одиниця визначення маржинального доходу підприємства;
- в) одиниця його кількісного виміру;
- г) всі відповіді вірні.

18. Калькулювання собівартості «по заказам» – це ...

- а) метод калькулювання собівартості продукції на основі обліку витрат по кожному індивідуальному виробу або за окремою партією виробів;
- б) метод калькулювання собівартості продукції на основі групування витрат в межах окремих процесів або стадій виробництва;
- в) метод калькулювання собівартості продукції, який передбачає включення в собівартість усіх (змінних і постійних) виробничих витрат;
- г) метод калькулювання собівартості продукції, який передбачає включення в собівартість продукції лише змінних виробничих витрат.

19. Калькулювання собівартості «по процесам» – це ...

- а) метод калькулювання собівартості продукції на основі обліку витрат по кожному індивідуальному виробу або за окремою партією виробів;
- б) метод калькулювання собівартості продукції на основі групування витрат в межах окремих процесів або стадій виробництва;
- в) метод калькулювання собівартості продукції, який передбачає включення в собівартість усіх (змінних і постійних) виробничих витрат;
- г) метод калькулювання собівартості продукції, який передбачає включення в собівартість продукції лише змінних виробничих витрат.

20. Виплата дивідендів акціонерам є витратами ...

- а) операційної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) інвестиційної діяльності;
- г) усі відповіді вірні.

21. Виплата кредиторам відсотків за користування позиковими коштами є витратами ...

- а) операційної діяльності;
- б) фінансової діяльності;
- в) інвестиційної діяльності;
- г) усі відповіді вірні.

22. Основними завданнями фінансової діяльності підприємства є:

- а) збалансування надходжень і видатків платіжних засобів підприємства у часі;
- б) забезпечення своєчасності розрахунків з контрагентами;
- в) оптимізація структури капіталу підприємства;
- г) забезпечення ліквідності підприємства.

23. Фінансова діяльність підприємства може бути організована такими методами:

- а) комерційний розрахунок;
- б) неприбуткова діяльність;

- в) кошторисне фінансування;
- г) усі відповіді вірні.

24. Фінансовий план підприємства включає:

- а) баланс активів і пасивів підприємства;
- б) баланс грошових надходжень і видатків;
- в) прогнозні дані щодо обсягів реалізації продукції;
- г) визначення точки беззбитковості.

25. Точка беззбитковості – це ...

- а) обсяг виробництва або реалізації продукції, послуг, робіт, при якому підприємство не отримує прибутку, але й не потерпає від збитку (доходи підприємства дорівнюють його витратам);
- б) граничний дохід, який отримує підприємство від продажу кожної наступної одиниці продукції, послуг, робіт;
- в) величина, на яку фактичний обсяг виробництва або реалізації продукції, послуг, робіт перевищує беззбитковий обсяг;
- г) немає вірної відповіді.

26. Маржинальний дохід – це ...

- а) обсяг виробництва або реалізації продукції, послуг, робіт, при якому підприємство не отримує прибутку, але й не потерпає від збитку (доходи підприємства дорівнюють його витратам);
- б) граничний дохід, який отримує підприємство від продажу кожної наступної одиниці продукції, послуг, робіт;
- в) величина, на яку фактичний обсяг виробництва або реалізації продукції, послуг, робіт перевищує беззбитковий обсяг;
- г) немає вірної відповіді.

27. Запас фінансової міцності – це ...

- а) обсяг виробництва або реалізації продукції, послуг, робіт, при якому підприємство не отримує прибутку, але й не потерпає від збитку (доходи підприємства дорівнюють його витратам);
- б) граничний дохід, який отримує підприємство від продажу кожної наступної одиниці продукції, послуг, робіт;
- в) величина, на яку фактичний обсяг виробництва або реалізації продукції, послуг, робіт перевищує беззбитковий обсяг;
- г) немає вірної відповіді.

28. Включає суму доходів підприємства від усіх видів діяльності

...

- а) валовий дохід;
- б) валовий прибуток;
- в) чистий дохід;
- г) чистий прибуток.

29. Різниця доходу від реалізації продукції та податку на додану вартість – це ...

- а) валовий дохід;
- б) валовий прибуток;
- в) чистий дохід;
- г) чистий прибуток.

30. Різниця чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції – це ...

- а) валовий дохід;
- б) валовий прибуток;
- в) чистий дохід;
- г) чистий прибуток.

31. Різниця прибутку до оподаткування та суми податку на прибуток – це ...

- а) валовий дохід;
- б) валовий прибуток;
- в) чистий дохід;
- г) чистий прибуток.

32. Виділяють такі види ефективності діяльності підприємства за критерієм збільшення ефекту:

- а) локальна;
- б) первісна;
- в) порівняльна;
- г) мультиплікаційна.

33. За наслідками виділяють такі види ефективності діяльності підприємства:

- а) соціальна;
- б) абсолютна;
- в) госпрозрахункова;
- г) економічна.

34. За місцем одержання виділяють такі види ефективності діяльності підприємства:

- а) локальна;
- б) мультиплікаційна;
- в) соціальна;
- г) народногосподарська.

35. За метою визначення виділяють такі види ефективності діяльності підприємства:

- а) абсолютна;
- б) економічна;
- в) порівняльна;
- г) мультиплікаційна.

Практичні завдання:

Завдання 1. До стартового капіталу підприємства належать такі види витрат (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Стартовий капітал підприємства

<i>Види витрат</i>	<i>Сума, грн.</i>
Одноразові витрати на створення підприємства	
Капітальні витрати (придбання основних фондів)	
Створення виробничого запасу (в разі потреби)	
Інші одноразові витрати, пов'язані із запуском виробництва (ремонт приміщення та ін.)	
...	
...	
...	
Усього	

Одноразові витрати на створення підприємства виділяються на: процес реєстрації фірми, одержання печатки і штампів,

відкриття рахунків у банках, становлення на облік в органах статистики, податковій інспекції, держадміністрації та ін.

Якщо вибраний вид діяльності вимагає проходження дозвільної системи, розмір одноразових витрат значно зростає.

Придбання основних фондів необхідно планувати із врахуванням витрат на їх транспортування і пусконаладжувальні роботи.

При виділенні коштів на формування виробничого запасу необхідно враховувати тривалість виробничого циклу і терміни реалізації продукції.

Якщо кошти від реалізації продукції починають надходити через тиждень після запуску виробництва, то і виробничий запас необхідно розраховувати не більше ніж на десять днів роботи підприємства, а не на квартал, півріччя або рік роботи. У такому разі витрати підприємства на оренду приміщень, електроенергію, заробітну плату та ін. у розмірі стартового капіталу можна не враховувати.

Якщо ж виробничий цикл займає півроку і більше, то в стартовому капіталі необхідно враховувати всі види витрат, які підприємство матиме до моменту надходження коштів від реалізації продукції.

Завдання 2. Після розрахунку розміру стартового капіталу необхідно визначитися з джерелами фінансування підприємства та скласти баланс грошових витрат і надходжень.

Це документ, що дозволяє оцінити, скільки грошей необхідно вкласти в проект залежно від часу, тобто скільки грошей необхідно до початку реалізації проекту і вже в процесі виробництва. Що стосується джерел фінансування, то вони можуть бути різні: власні кошти, кредити, акції та ін.

Залучаючи кредитні ресурси до купівлі основних фондів, погашення тіла кредиту зазвичай проводиться за іншою схемою.

Відсотки за користування кредитом включаються в собівартість продукції, а кредит повертається з прибутку, тому складання графіка погашення кредиту і заповнення рядка «повернення тіла кредиту» табл. 7.2 здійснюється після розрахунку чистого прибутку в зведеній таблиці доходів і витрат підприємства.

Приклад графіка погашення кредиту (сума кредиту 500 тис. грн. під 24 % річних):

Завантаження кредиту – 500000.00 (грн.)

Погашення:

31.05.2013 – 50000.00 (грн.)

31.12.2013 – 50000.00 (грн.)

31.05.2014 – 100000.00 (грн.)

31.12.2014 – 100000.00 (грн.)

31.05.2015 – 100000.00 (грн.)

31.12.2015 – 100000.00 (грн.)

Таблиця 7.2

**Повернення кредиту згідно з графіком погашення,
з виплатою банківського відсотка***

Період	1-ше півріччя 20__	2-ге півріччя 20__	1-ше півріччя 20__	2-ге півріччя 20__	1-ше півріччя 20__	2-ге півріччя 20__	За весь період
Сума кредиту	500000	450000	400000	300000	200000	100000	–
% за кредит	60000	54000	48000	36000	24000	12000	234000
Повернення тіла кредиту	50000	50000	100000	100000	100000	100000	500000

Примітка : приклад повернення кредиту за 3 роки.

Завдання 3. Класифікація витрат на змінні і постійні (табл. 7.3) необхідна для розрахунку точки безбитковості, яка показує, який обсяг продукції або послуг повинне реалізовувати підприємство для того, щоб не мати збитків від своєї діяльності.

Умовно-змінні витрати – це витрати, що змінюються в прямій залежності від рівня виробництва (пов'язані безпосередньо з виробництвом продукції).

Умовно-постійні витрати (накладні витрати) – це витрати, які залишаються незмінними при зміні рівня виробництва (орендна плата, плата за теплопостачання та ін.).

Якщо оплата праці всього персоналу підприємства здійснюється погодинно, відповідно до посадових окладів, то витрати за даною статтею і соціальні відрахування будуть належати до постійних витрат.

Таблиця 7.3

Розрахунок змінних і постійних витрат

<i>Стаття калькуляції</i>	<i>Змінні витрати</i>	<i>Постійні витрати</i>
Сировина і матеріали		
Паливо		
Електроенергія		
Оплата праці: • управлінського персоналу; • основних працівників		
Соціальні відрахування: • управлінського персоналу; • основних працівників		
Орендна плата		
Реклама		
Відсоток за кредитом		
...		
...		
...		
Усього		

Завдання 4. Калькуляція собівартості продукції на підприємстві складається для визначення відпускної ціни одиниці товару (табл. 7.4).

Таблиця 7.4

Калькуляція собівартості і розрахунок відпускної ціни продукції, грн.

<i>№ пор.</i>	<i>Стаття калькуляції</i>	<i>Продукт (послуга) 1</i>	<i>Продукт (послуга) n</i>	<i>Усього</i>
1	Сировина і матеріали			
2	Оплата праці			
3	Орендна плата			
	...			
	...			
	...			

	Повна собівартість продукції			
	Прибуток			
	Відпускна ціна без ПДВ			
	Відпускна ціна з ПДВ			

Якщо підприємство працює на фіксованому 10% податку, відпускна ціна розраховується без податку на додану вартість (ПДВ).

Якщо підприємство працює на загальній системі оподаткування, то витрати, які підприємство має з врахуванням ПДВ, повинні в калькуляції враховуватися без ПДВ. Для цього статтю «Витрати з ПДВ» зменшують на 16,67% (одну шосту).

Прибуток розраховується за прийнятою нормою прибутку від повної собівартості продукції. Якщо ціна встановлюється на рівні ринкових цін, то прибуток розраховується як різниця між ціною і повною собівартістю.

ТЕМА 8

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Теоретичні питання:

1. Що Ви розумієте під податком і збором (обов'язковим платежем) в бюджеті та в державні цільові фонди?
2. Що таке «державні цільові фонди»?
3. Розкрийте економічну сутність податків.
4. Хто або що являється суб'єктом оподаткування?
5. Хто або що являється об'єктом оподаткування?
6. Розкрийте сутність джерел виплати податків.
7. Що таке «квота»?
8. Що таке «ставка»?
9. Які межі граничного значення оптимальної податкової ставки?
10. Розкрийте поняття прямого податку.
11. Розкрийте поняття непрямих податків.
12. Що таке «універсальний акциз»?
13. Що таке «специфічний акциз»?
14. Сутність та поняття фіскальної монополії.
15. Які податки і збори належать до загальнодержавних податків та зборів в Україні?
16. Які податки належать до місцевих?
17. Що таке «камеральна перевірка» та де вона застосовується?
18. Що вважається документальною перевіркою?
19. Що таке «фактична перевірка»?
20. За яких обставин може здійснюватися документальна позапланова виїзна перевірка?
21. В яких документах ведеться первинний облік ПДВ?
22. Назвіть види операцій платників податків, які підлягають оподаткуванню.
23. Хто може бути платником податку?
24. Які операції можуть звільнитися та звільняються від оподаткування ПДВ?

25. Розкрийте природу об'єктів оподаткування, які оподатковуються за ставкою 20% .
26. В чому економічна суть податку на прибуток?
27. Перерахуйте елементи податку на прибуток.
28. Який порядок обчислення податку на прибуток?
29. Якою буде процедура оподаткування, якщо платник податку на прибуток у звітному періоді не отримав прибутку?
30. Що таке податковий період? Перерахуйте їх.

Тестові завдання:

1. Податки виконують такі основні функції:

- а) фіскальна;
- б) розподільча;
- в) заборонна;
- г) стимулююча.

2. Фіскальна функція податків полягає в тому, що...

- а) саме вони виступають інструментом формування дохідної частини бюджету. Ця функція вважається головною;
- б) за допомогою оподаткування фінансові кошти перерозподіляють між різними групами платників податків, різними галузями народногосподарського комплексу;
- в) за допомогою цієї функції здійснюються соціальні програми, фінансуються збиткові галузі, існування яких важливо для національної економіки;
- г) передбачає введення гнучкої системи податкових пільг і особливого порядку оподаткування окремих галузей і окремих господарських операцій.

3. Розподільча функція податків полягає в тому, що...

- а) саме вони виступають інструментом формування дохідної частини бюджету. Ця функція вважається головною;
- б) за допомогою оподаткування фінансові кошти перерозподіляють між різними групами платників податків, різними галузями народногосподарського комплексу;

- в) за допомогою цієї функції здійснюються соціальні програми, фінансуються збиткові галузі, існування яких важливо для національної економіки;
- г) передбачає введення гнучкої системи податкових пільг і особливого порядку оподаткування окремих галузей і окремих господарських операцій.

4. Стимулююча функція податків полягає в тому, що...

- а) саме вони виступають інструментом формування дохідної частини бюджету. Ця функція вважається головною;
- б) за допомогою оподаткування фінансові кошти перерозподіляють між різними групами платників податків, різними галузями народногосподарського комплексу;
- в) за допомогою цієї функції здійснюються соціальні програми, фінансуються збиткові галузі, існування яких важливо для національної економіки;
- г) передбачає введення гнучкої системи податкових пільг і особливого порядку оподаткування окремих галузей і окремих господарських операцій.

5. Особи, підприємства, що мають рахунок в банку, ведуть самотійний баланс і самотійно розпоряджаються своїм майном і продукцією, а також відокремлені підрозділи підприємств, що не є юридичними особами, але у відповідності з діючим законодавством зобов'язані мати окремий баланс і особистий банківський рахунок, – це ...

- а) юридичні;
- б) фізичні;
- в) вірні відповіді а і б;
- г) немає вірної відповіді.

6. Особи, що в свою чергу розподіляються на громадян-підприємців (з використанням найманої праці і без) і власне фізичні особи, тобто громадяни, що не здійснюють підприємницьку діяльність, – це ...

- а) юридичні;
- б) фізичні;
- в) вірні відповіді а і б;

г) немає вірної відповіді.

7. Джерела виплати податків – це ...

- а) дохід платника, з якого він сплачує податок;
- б) частина податку в доходах платника;
- в) розмір податку на одиницю оподаткування;
- г) немає вірної відповіді.

8. Квота – це ...

- а) дохід платника, з якого він сплачує податок;
- б) частина податку в доходах платника;
- в) розмір податку на одиницю оподаткування;
- г) немає вірної відповіді.

9. Ставка – це ...

- а) дохід платника, з якого він сплачує податок;
- б) частина податку в доходах платника;
- в) розмір податку на одиницю оподаткування;
- г) немає вірної відповіді.

10. Граничне значення оптимальної податкової ставки відповідає ...

- а) 50%;
- б) 60%;
- в) 20-25%;
- г) 30-35%.

11. Непрямий податок, що встановлюється як надбавка до загального обігу реалізації товарів (робіт, послуг) за однією або декількома ставками. Він може виступати в формі податку з продажу, податку з обігу або податку на додану вартість, – це ...

- а) універсальний акциз;
- б) специфічний акциз;
- в) фіскальна монополія;
- г) ввізне мито.

12. Непрямий податок, що встановлюється за окремими ставками для певних видів товарів, – це ...

- а) універсальний акциз;
- б) специфічний акциз;
- в) фіскальна монополія;
- г) ввізне мито.

13. Податок, який встановлюється при переміщенні товарів через митний кордон держави – це ...

- а) універсальний акциз;
- б) специфічний акциз;
- в) фіскальна монополія;
- г) ввізне мито.

14. Прибуток держави від реалізації монополізованих державою товарів називають ...

- а) універсальний акциз;
- б) специфічний акциз;
- в) фіскальна монополія;
- г) ввізне мито.

15. Згідно із Податковим кодексом України, до загальнодержавних податків та зборів належать:

- а) податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб;
- б) рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в Україні, плата за користування надрами, плата за землю;
- в) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок;
- г) збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір.

16. Згідно із Податковим кодексом України, до загальнодержавних податків та зборів належать:

- а) збір за користування радіочастотним ресурсом України, збір за спеціальне використання води, збір за спеціальне використання лісових ресурсів;

- б) збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками;
- в) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок;
- г) збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

17. Згідно із Податковим кодексом України, до місцевих податків належить:

- а) податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб;
- б) збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками;
- в) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок;
- г) збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір.

18. Перевірка, яка проводиться у приміщенні органу державної податкової служби виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків, називається ...

- а) документальною;
- б) камеральною;
- в) фактичною;
- г) непередбачуваною.

19. Перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених Податковим кодексом України податків та зборів, називається ...

- а) документальною;
- б) камеральною;
- в) фактичною;
- г) непередбачуваною.

20. Перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника, називається ...

- а) документальною;
- б) камеральною;
- в) фактичною;
- г) непередбачуваною.

21. Первинний облік ПДВ ведеться в ...

- а) журналі вихідної документації;
- б) журналі вхідної документації;
- в) податковій накладній;
- г) рахунку-фактурі.

22. Документ, який дає право покупцю, зареєстрованому як платник податку, на включення до податкового кредиту витрат по сплаті податку на додану вартість, називається ...

- а) акт виконаних робіт;
- б) товарно-транспортна накладна;
- в) рахунок;
- г) податкова накладна.

23. Платники ПДВ – це ...

- а) юридичні і фізичні особи, що зобов'язані здійснювати утримання і внесення в бюджет податку, що сплачується покупцем;
- б) особи, що ввозять товари на митну територію України;
- в) особи, що отримують від нерезидента роботи (послуги) для їх використання або споживання на митній території України;
- г) всі відповіді вірні.

24. Якщо загальна сума від здійснення операцій з поставки товарів (послуг), протягом останніх дванадцяти календарних місяців сукупно перевищує 300000 грн, то особа підлягає обов'язковій реєстрації як платник ...

- а) єдиного податку;
- б) податку на додану вартість;

- в) фіксованого податку;
- г) немає вірної відповіді.

25. *Особа, що здійснює операції з реалізації конфіскованого майна, підлягає обов'язковій реєстрації як платник*

- а) єдиного податку;
- б) податку на додану вартість;
- в) фіксованого податку;
- г) немає правильної відповіді.

26. *Прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду є об'єктом оподаткування ...*

- а) єдиного податку;
- б) податку на додану вартість;
- в) фіксованого податку;
- г) податку на прибуток.

27. *Податковими (звітними) періодами для податку на прибуток підприємств, крім випадків, передбачених законодавством, є ...*

- а) місяць;
- б) рік;
- в) півріччя;
- г) вірні відповіді б і в.

28. *Податковими (звітними) періодами для податку на прибуток підприємств, крім випадків, передбачених законодавством, є ...*

- а) квартал;
- б) три квартали;
- в) вірні відповіді а і б;
- г) немає вірної відповіді.

29. *Якщо платник податку ліквідується (у тому числі до закінчення першого податкового (звітного) періоду), останнім податковим (звітним) періодом вважається ...*

- а) квартал;
- б) рік;

- в) півріччя;
- г) немає вірної відповіді.

30. Суми, відображені у складі доходів платника податку, ...

- а) підлягають повторному включенню до складу його доходів;
- б) не підлягають повторному включенню до складу його доходів;
- в) частково підлягають повторному включенню до складу його доходів;
- г) немає правильної відповіді.

Практичні завдання:

Завдання 1. Для підприємств з фіксованою формою оподаткування баланс доходів і витрат складається згідно з табл. 8.1, якщо на загальній системі оподаткування – згідно з табл. 8.2.

Заголовки табл. 8.1, 8.2 можна змінити відповідно до планового зростання обсягів продажу.

Упродовж першого року роботи обсяг продажу необхідно поступово збільшувати. За другий і наступні роки дані наводяться із врахуванням виходу підприємства на заданий обсяг виробництва.

Таблиця 8.1

Фінансовий план (баланс доходів і витрат), грн.

Показник	II квартал	II півріччя	Усього за 1-й рік
Обсяг продажів (перевезень)			
1. Доходи (виручка від реалізації продукції), усього, у тому числі:			
–			
–			
2. Єдиний податок 10%			
3. Витрати, усього, у тому числі:			
–			
–			
4. Прибуток ($\Pi = 1 - 2 - 3$)			

Для складання табл. 8.2 необхідно класифікувати витрати підприємства на витрати, які здійснюються з врахуванням ПДВ, і витрати без ПДВ. До витрат з ПДВ належать такі витрати підприємства: на сировину і матеріали, напівфабрикати і комплектуючі, електроенергію, паливо, тару і упаковку, зв'язок, запчастини та інструменти, комунальні послуги, рекламу тощо. Без ПДВ розраховуються: витрати по заробітній платі; соціальні платежі; амортизаційні відрахування; оренда приміщень; страхування; значна частина послуг, наданих зі сторони; відсоток по кредиту; податки; витрати на відрядження.

ПДВ з доходу – це зобов'язання підприємства по виплаті ПДВ перед державою.

ПДВ з витрат – це вже виплачений підприємством ПДВ, який зменшує зобов'язання підприємства з ПДВ.

Різниця між кредитом і дебетом з ПДВ дає платіж підприємства з ПДВ за даний період.

Таблиця 8.2

**Фінансовий план (баланс доходів і витрат)
з урахуванням ПДВ, грн.**

Показник	Місяць				II квар- тал	II півріч- чя	Усього за 1-й рік
	1	2	...	12			
1. Доходи (виручка від реалізації продукції) з ПДВ							
2. У тому числі податок на додану вартість (НДС = $1 \cdot 0,1667$)							
3. Дохід без ПДВ (1 – 2)							
4. Всього витрат							
4.1. У тому числі витрати з урахуванням ПДВ:							
...							
Усього витрат з урахуванням ПДВ							
4.2. У тому числі витрати без урахування ПДВ							
...							
Усього витрат без урахуванням ПДВ							

4.3.ПДВ (дебет) (4.1 · 0,1667)							
5. ПДВ до оплати (2 – 4.3)							
6. Витрати без ПДВ (4 – 4.3)							
7. Валовий прибуток (3 – 6)							
8. Податок на прибуток (7 · 0,16)							
9. Чистий прибуток (7 – 8)							

Ефективність інвестицій (грошових вливань) – це комплекс показників результативності процесу інвестування.

Для розрахунку точки беззбитковості скористаємося формулою:

$$ТБ = \frac{УПВ}{Ц - УЗВ}, \quad (8.1)$$

де ТБ – точка беззбитковості (кількість вироблених товарів, при якій буде досягнута беззбитковість бізнесу), шт.;

УПВ – умовно-постійні витрати, грн.;

Ц – ціна за одиницю товару, грн./шт.;

УЗВ – умовно-змінні витрати, необхідні для виготовлення одиниці товару, грн./шт..

Розрахунок необхідно робити для декількох (не менше трьох) рівнів можливої ціни реалізації, щоб мати можливість оцінити вплив ринкових умов на прибутковість фірми.

Розрахунок терміну окупності проекту здійснюється так:

$$T_{ок} = \frac{СК}{ЧП + А}, \quad (8.2)$$

де СК – розмір стартового капіталу, грн.;

ЧП – чистий прибуток підприємства за рік, грн.;

А – амортизаційні відрахування підприємства за рік, грн.

Загальний рівень рентабельності підприємства розраховується за формулою

$$R_{\text{заг}} = \frac{\text{БП}}{S_{\text{заг}}} \cdot 100\% , \quad (8.3)$$

де БП – балансовий прибуток, грн.;

$S_{\text{заг}}$ – загальна виробнича собівартість, грн.

Дані для розрахунку загального рівня рентабельності беруться за 1 рік.

Зробити висновки про проведену роботу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Заголовок з екрану.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Заголовок з екрану.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Заголовок з екрану.
4. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Заголовок з екрану.
5. Кодекс Законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. – Заголовок з екрану.
6. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-19>. – Заголовок з екрану.
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15>. – Заголовок з екрану.
8. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>. – Заголовок з екрану.
9. Закон України «Про акціонерні товариства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>. – Заголовок з екрану.
10. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>. – Заголовок з екрану.

11. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/877-16>. – Заголовок з екрану.

12. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>. – Заголовок з екрану.

13. Закон України «Про захист економічної конкуренції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>. – Заголовок з екрану.

14. Закон України «Про колективні договори і угоди» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>. – Заголовок з екрану.

15. Закон України «Про оплату праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>. – Заголовок з екрану.

16. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>. – Заголовок з екрану.

17. Закон України «Про ціни і ціноутворення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>. – Заголовок з екрану.

18. Закон України «Про рекламу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/270/96-вр/ed20130101>. – Заголовок з екрану.

19. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2121-14/ed20150206>. – Заголовок з екрану.

20. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>. – Заголовок з екрану.

21. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Заголовок з екрану.

22. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. – Заголовок з екрану.

23. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. – Заголовок з екрану.

24. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/page>. – Заголовок з екрану.

25. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/816/2007>. – Заголовок з екрану.

26. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення державного регулювання природних монополій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/921/2007>. – Заголовок з екрану.

27. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/684-2012-п/paran42#n42>. – Заголовок з екрану.

28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження модельного статуту товариства з обмеженою відповідальністю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1182-2011-п>. – Заголовок з екрану.

29. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014-2024 роки» [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-p>. – Заголовок з екрану.

30. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-p>. – Заголовок з екрану.

31. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку внутрішньогалузевої конкурентоспроможності підприємств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM041435.html. – Заголовок з екрану.

32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/1.htm>. – Заголовок з екрану.

33. Форми реєстраційних заяв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://diloviposluga.kiev.ua/formi-reyestratsiynih-zayav>. – Заголовок з екрану.

34. Аветисова А.О. Ціноутворення: навч. посібник / А.О. Аветисова, О.О. Бакунов, Н.С. Палій, А.А. Фендрікова. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – 193 с.

35. Акулов М.Г. Економіка праці і соціально-трудова відносини: навч. посібник / М.Г. Акулов, А.В. Дрabanіч, Т.В. Євась та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 328 с.

36. Антошкіна Л.І. Ціноутворення та управління ціновою політикою: підручник / Л.І. Антошкіна, Н.П. Скригун, Л.Г. Цимбалюк. – Донецьк: Юго-Восток, 2011. – 321 с.

37. Апопій В.В. Основи підприємництва: навч. посібник / В.В. Апопій, Н.О. Шутовська, С.А. Серета. – К.: Ліра-К, 2014. – 324 с.

38. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: підручник / М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха. – К.: Ліра-К, 2013. – 664 с.

39. Афанасьєв М.В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посібник / М.В. Афанасьєва, Г.О. Селєзньова. – Х.: ІНЖЕК, 2012. – 442 с.

40. Балацький Є.О. Маркетинг: навч. посібник / Є.О. Балацький, А.Ф. Бондаренко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 397 с.
41. Бардась А.В. Менеджмент: навч. посібник / А.В. Бардась, М.В. Бойченко, А.В. Дудник. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2012. – 381 с.
42. Березін О.В. Економіка підприємства: навч. посібник / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. – К.: Знання, 2009. – 390 с.
43. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник / І.М. Бойчик. – К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 378 с.
44. Бондаренко О.О. Економіка праці й соціально-трудова відносини: навч. посібник / О.О. Бондаренко. – К.: КНУТД, 2013. – 395 с.
45. Боярко І.М. Інвестиційний аналіз: навч. посібник / І.М. Боярко, Л.Л. Гриценко. – К.: ЦУЛ, 2011. – 400 с.
46. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік: підручник / Р.Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 480 с.
47. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства: навч. посібник / А.Ф. Бурик, О.М. Світовий, О.Г. Мачушенко; за ред. Бурика А.Ф. – Умань: Соцінський, 2012. – 210 с.
48. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник; за ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 608 с.
49. Васильков В.Г. Організація і управління процесами виробництва: навч. посібник / В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К.: КНЕУ, 2011. – 503 с.
50. Васильців Т.Г. Бізнес-планування: навч. посібник / Т.Г. Васильців, Я.Д. Качмарик, В.І. Блонська, Р.Л. Лупак. – К.: Знання, 2013. – 173 с.
51. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: навч. посібник / Т.Г. Васильців, О.І. Іляш, Н.Г. Міценко; за ред. д-ра екон. наук Т.Г. Васильціва. – К.: Знання, 2013. – 446 с.
52. Воронкова В.Г. Основи підприємництва: теорія та практикум: навч. посібник / В.Г. Воронкова. – К.: Ліра-К, 2014. – 455 с.

53. Войнаренко М.П. Податковий облік і аудит: підручник / М.П. Войнаренко, Г.В. Пухальська. – К.: ВЦ Академія, 2009. – 367 с.
54. Гармідер Л.Д. Економіка праці і соціально-трудова відносини: навч. посібник / Л.Д. Гармідер, С.О. Філатова. – Дніпропетровськ: ДУЕП, 2013. – 640 с.
55. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навч. посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
56. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посібник / О.О. Гиль. – К.: Ліра-К, 2015. – 248 с.
57. Гой І.В. Підприємництво: навч. посібник / І.В. Гой. – К.: ЦУЛ, 2013. – 368 с.
58. Горлачук В.В. Економіка підприємства: навч. посібник / В.В. Горлачук, І.Г. Яненко. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.
59. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посібник / І.І. Грибик. – К.: Ліра-К, 2014. – 428 с.
60. Гримак А.В. Економіка підприємства: навч. посібник / А.В. Гримак, Н.Я. Михаліцька, Х.І. Цвайг, М.Ю. Лалакулич. – Львів: Новий Світ – 2000, 2012. – 439 с.
61. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.
62. Грицюк Е.О. Економіка підприємства: навч. посібник / Е.О. Грицюк. – К.: Дакор, 2009. – 304 с.
63. Гонтарева І.В. Управління проектами: підручник / І.В. Гонтарева. – Х.: ХНЕУ, 2011. – 444 с.
64. Гуторова О.О. Адміністративний менеджмент: навч. посібник / О.О. Гуторова, О.М. Стасенко. – Х.: ХНАУ, 2014. – 383 с.
65. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Х.: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с.

66. Дикань В.Л. Економічна безпека підприємства: навч. посібник / В.Л. Дикань, І.В. Воловельська, О.В. Маковоз. – Х.: УкрДАЗТ, 2011. – 266 с.
67. Дикань В.Л. Організація виробництва: підручник / В.Л. Дикань, В.О. Маслова. – Х.: УкрДАЗТ, 2013. – 422 с.
68. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки: навч. посібник / Л.І. Дідківська. – К.: Патерик, 2014. – 119 с.
69. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посібник / І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 292 с.
70. Дмитрієв І.А. Транспортне підприємство: навч. посібник / І.А. Дмитрієв, Я.С. Левченко – Х.: Вид-во ФОП Бровін О.В., 2018. – 308 с.
71. Доберчак Н.І. Економіка виробництва: навч. посібник / Н.І. Доберчак. – К.: Ліра-К, 2015. – 258 с.
72. Захарченко В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Захарченко. – К.: Ліра-К, 2014. – 300 с.
73. Захарчин Г.М. Основи підприємництва: навч. посібник / Г.М. Зазарчин. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Ліра-К, 2013. – 407 с.
74. Економіка підприємства: навч. посібник / За заг. ред. М.В. Афанасьєва. – К.: Ліра-К, 2013. – 112 с.
75. Економіка підприємства: формування компетентностей на основі тренінгів: навч. посібник / За заг. ред. М.В. Афанасьєва. – К.: Ліра-К, 2013. – 360 с.
76. Економіка підприємства: навч. посібник / Уклад.: Балацький Є.О., Дутченко О.М., Шамота Г.М. та ін. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 154 с.
77. Економіка підприємства: навч. посібник / Герасимчук З.В., Науменко С.В., Ткачик В.І., Вахович І.М., Ковальська Л.Л., Кривов'язюк І.В., Камінська І.М., Хвищун Н.В. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. – 630 с.
78. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / Дорошенко Г.О., Семенець А.О., Пасенко Н.С. та ін. – К.: Ліра-К, 2013. – 328 с.
79. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2012. – 864 с.

80. Економіка підприємства: навч. посібник / Уклад.: Мішенін Є.О., Балацький Є.О., Дутченко О.М., Шамота Г.М., Гузь М.М., Дутченко О.О. – Х.: «Диса Плюс», – 2015. – 336 с.

81. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: навч. посібник / За заг. ред. В.С. Пономаренка. – К.: Ліра-К, 2013. – 152 с.

82. Економіка підприємства: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Г.О. Швиданенко, Н.П. Гончарова, О.Г. Мендрул; за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2012. – 364 с.

83. Економіка підприємства: навч. посібник / за заг. ред. Л.С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 208 с.

84. Економіка підприємства: навч. посібник / Шелегеда Б.Г., Берсуцький А.Я., Касьянова Н.В., Кравцова Л.В., Солоха Д.В. та ін.; за ред. Б.Г. Шелегеди. – Донецьк: ДонУЕП, 2010. – 685 с.

85. Єгорова І.Г. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посібник / І.Г. Єгорова. – К.: Ліра-К, 2014. – 336 с.

86. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч.-метод. посібник / Н.І. Єсінова. – Х.: ХДУХТ, 2017. – 189 с.

87. Іванілов О.С. Економіка підприємств автомобільного транспорту: підручник / О.С. Іванілов, І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: Стиль-Издат, 2017. – 632 с.

88. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.

89. Іванчук О.В. Економічний аналіз: навч. посібник / О.В. Іванчук, Л.Я. Тринька. – К.: Алерта, 2013. – 568 с.

90. Кизим М.О. Державне регулювання економіки: проблеми та перспективи / М.О. Кизим, Ю.Б. Іванов, В.А. Зінченко. – К.: Ліра-К, 2014. – 288 с.

91. Кібік О.М. Теорія бізнесу: навч. посібник / О.М. Кібік, К.В. Белоус. – К.: Алерта, 2012. – 256 с.

92. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки: навч. посібник / О. І. Ковтун. – К.: Ліра-К, 2014. – 432 с.

93. Колот В.М. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура: навч. посібник / В.М. Колот, І.М. Репіна, О.В. Щербина. – К.: КНЕУ, 2009. – 444 с.

94. Кривицька О.Р. Економіка підприємства: навч. посібник / О.Р. Кривицька. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 296 с.

95. Кривов'язюк І.В. Підприємство в умовах ринку: навч. посібник / І.В. Кривов'язюк. – К.: Кондор, 2009. – 840 с.

96. Крикавський Є.В. Економіка і фінанси підприємств: навч. посібник / Є.В. Крикавський, З.С. Люльчак. – К.: Ліра-К, 2013. – 696 с.

97. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ліра-К, 2014. – 208 с.

98. Кулішов В.В. Економічний довідник підприємця: навч. посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ліра-К, 2013. – 162 с.

99. Курс лекцій з дисципліни «Бізнес-планування» для студентів денної форми навчання ОКР «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції» / Укладач Кудлак В.Я. – Тернопіль: ТНТУ, 2017. – 57 с.

100. Лапіна І.С. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / І.С. Лапіна, О.М. Гончаренко та ін.; за заг. ред. І.С. Лапіної – Одеса: Атлант, 2016. – 313 с.

101. Лисак В.Ю. Державне регулювання економіки: навч.-метод. посібник / В.Ю. Лисак. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2015. – 132 с.

102. Лойко В.В. Економіка підприємства: навч. посібник / В.В. Лойко, Т.П. Макаровська. – К.: КНУТД, 2015. – 268 с.

103. Мельников А.М. Основи організації бізнесу: навч. посібник / А.М. Мельников. – К.: Ліра-К, 2013. – 200 с.

104. Микитюк П.П. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посібник / П.П. Микитюк, Ж.Л. Крисько, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна, С.М. Скочиляс. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.

105. Михайлова Л.І. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / Л.І. Михайлова, О.І. Гуторов, С.Г. Турчіна, І.О. Шарко. – вид. 2-ге, доп. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 234 с.

106. Міценко Н.Г. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник / Н.Г. Міценко. – К.: Ліра-К, 2014. – 688 с.

107. Никифорова В.Г. Управління персоналом: навч. посібник / В.Г. Никифорова. – 2-ге видання, виправлене та доповнене. – Одеса: Атлант, 2013. – 275 с.

108. Організація виробництва: навч. посібник / Г.Є. Мазнєв, С.М. Калініченко, І.С. Щербакова, О.В. Грідін; за ред. Г.Є. Мазнєва. – вид. 2-ге випр. і доп. – Х.: Вид-во «Майдан», 2013. – 604 с.

109. Падерін І.Д. Бізнес-планування: навч. посібник / І.Д. Падерін. – Дніпропетровськ: Свідлер А.Л., 2012. – 137 с.

110. Петрович Й.М. Економіка і фінанси підприємства: навч. посібник / Й.М. Петрович, Л.М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів: Магнолія 2006, 2014. – 408 с.

111. Петрович Й.М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва: навч. посібник / Й.М. Петрович. – К.: Ліра-К, 2015. – 256 с.

112. Пеліхов Є.Ф. Економіка сучасного підприємства: навч.-метод. і практ. посібник / Є.Ф. Пеліхов, О.А. Іванова, О.М. Сумець. – К.: Хай-Тек Прес, 2009. – 344 с.

113. Підприємництво й бізнес-культура: навч. посібник / За заг. ред. М.П. Денисенко. – Черкаси: Маклаут, 2013. – 150 с.

114. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.

115. Посилкіна О.В. Управління персоналом: навч. посібник / О.В. Посилкіна, Ю.С. Братішко, Г.В. Кубасова. – Х.: НФаУ, 2015. – 517 с.

116. Примак Т.О. Економіка підприємства: навч. посібник / Т.О. Примак. – К.: Вікар, 2001. – 178 с.

117. Пушкар М.С. Фінансовий облік: підручник / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Картбланш, 2002. – 628 с.

118. Рижикова Н.І. Управління витратами: навч. посібник / Н.І. Рижикова, О.В. Накісько. – Х.: ХНТУСГ, 2013. – 198 с.

119. Скибінська З.М. Економіка та організація виробництва: навч. посібник / З.М. Скибінська, Т.Т. Гринів. – К.: Знання, 2012. – 299 с.
120. Сопко В. Бухгалтерський облік: навч. посібник / В. Сопко. – 3-тє вид. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.
121. Суліма Н.М. Економіка і фінанси підприємства: підручник / Н.М. Суліма, Л.М. Степасюк, О.В. Величко. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ»», 2015. – 466 с.
122. Сумцов В.Г. Економіка праці та соціально-трудоі відносини: навч. посібник / В.Г. Сумцов, І.Г. Филиппова, Г.С. Балахнін. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. – 512 с.
123. Тарангул Л.Л. Оподаткування та регіональний розвиток (теорія і практика): монографія / Л.Л. Тарангул. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. – 286 с.
124. Таранюк Л.М. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібник / Л.М. Таранюк. – Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. – 278 с.
125. Тищенко О.М. Стратегічне управління: навч. посібник / О.М. Тищенко, В.О. Могилко, І.А. Дмитрієв, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, І.Ю. Шевченко, О.А. Ященко. – Х.: ХНАДУ, 2016. – 252 с.
126. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посібник / Н.М. Ткаченко. – К.: А.С.К., 2000. – 784 с.
127. Управління персоналом: навч. посібник / А.О. Азарова, О.О. Мороз, О.Й. Лесько, І.В. Романець. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 283 с.
128. Фінанси: підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. перероб. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.
129. Фінансова грамотність: підручник / О.І. Білик, О.Д. Вовчак, Т.Д. Гірченко та ін.; за заг. ред. Т.С. Смовженко. – К.: УБС НБУ, 2012. – 322 с.
130. Фінансовий аналіз: навч. посібник / За ред. Косової Т.Д., Сіменко І.В. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 440 с.
131. Фролова Л.В. Тренінг з економіки підприємства: навч.-метод. посібник / Л.В. Фролова, О.С. Кравченко. – К.: Ліра-К, 2013. – 154 с.

132. Чабанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посібник / Н.В. Чабанова, Ю.А. Василенко. – К.: Академія, 2000. – 476 с.

133. Чевганова В.Я. Проектний аналіз: навч. посібник / В.Я. Чевганова, В.В. Биба, А.С. Скрильник. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 258 с.

134. Шарко М.В. Економіка підприємства: навч. посібник / М.В. Шарко, Н.В. Мешкова-Кравченко, О.М. Радкевич. – Херсон: Олді-плюс, 2014. – 436 с.

135. Шваб Л.І. Економіка підприємства: навч. посібник / Л.І. Шваб. – К.: Каравела, 2011. – 416 с.

136. Швець Л.П. Проектний аналіз: навч. посібник / Л.П. Швець, О.В. Пиляпяк, Н.І. Доберчак. – Львів: Новий світ – 2000, 2011. – 646 с.

137. Швиданенко Г.О. Економічна безпека бізнесу: навч. посібник / Г.О. Швиданенко, В.М. Кузьомко, Н.І. Норіцина. – К.: КНЕУ, 2011. – 511 с.

138. Швиданенко Г.О. Оптимізація бізнес-процесів: навч. посібник / Г.О. Швиданенко, Л.М. Приходько. – К.: КНЕУ, 2012. – 487 с.

139. Шкільняк М.М. Корпоративне управління: навч. посібник / М.М. Шкільняк. – Тернопіль: Видавництво «Крок», 2014. – 294 с.

140. Янковець Т.М. Економіка і планування: навч. посібник / Т.М. Янковець. – К.: КНУТД, 2015. – 244 с.

141. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посібник / Н.М. Яркіна – К.: Ліра-К, 2015. – 498 с.

142. Ярошевич Н.Б. Підприємництво і менеджмент: навч. посібник / Н.Б. Ярошевич. – К.: Ліра-К, 2014. – 408 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Заява про державну реєстрацію фізичної особи підприємцем

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства юстиції України 18.11.2016 № 3268/5

Форма 10	ЗАЯВА про державну реєстрацію фізичної особи підприємцем				
(заповнюється машинодруком або від руки друкованими літерами, друкується з одного або двох боків аркуша, у разі відсутності відомостей відповідні сторінки заяви не заповнюються і не подаються)					
Відомості про фізичну особу – підприємця					
Прізвище <input style="width: 100%;" type="text"/>					
Ім'я <input style="width: 100%;" type="text"/>					
По батькові <input style="width: 100%;" type="text"/>					
Дата народження <input style="width: 30%;" type="text"/>					
Реєстраційний номер облікової картки платника податків <input style="width: 20%;" type="text"/>					
Паспортні дані*:	серія <input style="width: 50px;" type="text"/> номер <input style="width: 100px;" type="text"/>				
Країна громадянства <input style="width: 100%;" type="text"/>					
Місце проживання/місцезнаходження фізичної особи – підприємця:					
Область <input style="width: 50px;" type="text"/>	Автономна Республіка Крим <input style="width: 50px;" type="text"/>				
Район області/Автономної Республіки Крим <input style="width: 100%;" type="text"/>					
Місто <input style="width: 50px;" type="text"/>	Селище міського типу <input style="width: 50px;" type="text"/>				
	Селище <input style="width: 50px;" type="text"/>				
	Село <input style="width: 50px;" type="text"/>				
Район міста <input style="width: 100%;" type="text"/>					
Вулиця (інший тип елемента вулично-дорожньої мережі) – зазначається разом з назвою <input style="width: 100%;" type="text"/>					
Будинок <input style="width: 50px;" type="text"/>	Корпус <input style="width: 50px;" type="text"/>				
	Тип приміщення** <input style="width: 100px;" type="text"/>				
	№ <input style="width: 50px;" type="text"/>				
Види економічної діяльності фізичної особи – підприємця (вид економічної діяльності, який записаний першим, вважається основним)					
№ з/п	Код виду економічної діяльності	№ з/п	Код виду економічної діяльності	№ з/п	Код виду економічної діяльності
<input style="width: 50px;" type="text"/>	<input style="width: 100px;" type="text"/>	<input style="width: 50px;" type="text"/>	<input style="width: 100px;" type="text"/>	<input style="width: 50px;" type="text"/>	<input style="width: 100px;" type="text"/>
*Зазначаються тільки для осіб, які через свої релігійні або інші переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та мають відмітку в паспорті.					
**Зазначається тип приміщення – квартира, кімната, кабінет або офіс тощо.					
☐ Видати виписку з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань в паперовій формі (за бажанням заявника):					
Спосіб отримання:					
☐ видати особисто заявнику		☐ надіслати поштовим відправленням:		☐ на адресу, що співпадає з місцезнаходженням	
				☐ на іншу поштову адресу	
Поштова адреса: <input style="width: 100%;" type="text"/>					
Усього подано сторінок: <input style="width: 50px;" type="text"/>					
☐ фізична особа, яка має намір стати підприємцем			☐ уповноважена особа (за довіреністю чи іншим документом, що підтверджує її повноваження)		
(прізвище, ініціали)		(підпис)		(дата)	

Додаток Б
Рішення засновника про створення приватного підприємства

РІШЕННЯ № _____
ЗАСНОВНИКА
ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА
«НАЗВА ПІДПРИЄМСТВА»

« _____ » _____ року

м. _____

Присутній Засновник:

Громадянин України – Прізвище Ім'я По батькові, паспорт серії _____ № _____, виданий _____, що зареєстрований та проживає за адресою: _____; реєстраційний номер облікової картки платника податків _____.

Вирішив:

- Заснувати **ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НАЗВА ПІДПРИЄМСТВА»** за адресою: _____.
- Наділити ПІДПРИЄМСТВО статутним капіталом у розмірі _____ гривень _____ копійок. Статутний капітал ПІДПРИЄМСТВА формується наступним чином:

Прізвище, ім'я та по батькові Засновника	Вартісне вираження внеску, грн.	Частка у статутному капіталі ПІДПРИЄМСТВА, %
Громадянин України – Прізвище Ім'я По батькові, паспорт серії _____ № _____, виданий _____, що зареєстрований та проживає за адресою: _____; реєстраційний номер облікової картки платника податків _____.	XXX	100
Всього	XXX	100

- Затвердити Статут ПІДПРИЄМСТВА в редакції, що додається.
- Обов'язки директора ПІДПРИЄМСТВА покладаю на себе.
- Відповідальність за проведення державної реєстрації ПІДПРИЄМСТВА в установленому законом порядку покладаю на себе та уповноважених представників по довіреності.

Підпис засновника:

Громадянин України – Прізвище Ім'я По батькові, паспорт серії _____ № _____, виданий _____, що зареєстрований та проживає за адресою: _____; реєстраційний номер облікової картки платника податків _____.

_____
(підпис)

Додаток В
Установчий договір про створення товариства
з обмеженою відповідальністю

УСТАНОВЧИЙ ДОГОВІР
про створення товариства з обмеженою відповідальністю

м. _____ «__» _____ р.

Засновниками товариства з обмеженою відповідальністю виступають:

1) орган приватизації - _____,
(назва органу приватизації)

в особі _____ ;
(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

2) юридична особа - _____,
(повна назва юридичної особи)

в особі _____ ;
(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

3) фізична особа - _____,
(прізвище, ім'я та по батькові)

Сторони уклали договір про перетворення

_____ (повна назва підприємства)
в товариство з обмеженою відповідальністю

_____ (найменування товариства)
(надалі - Товариство), що знаходиться за адресою:

1. Товариство з моменту державної реєстрації є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в банківських установах, печатку, штампи, товарний знак та інші реквізити.

2. Товариство створюється з метою задоволення потреб в його послугах (роботах, товарах) та реалізації на основі отриманого прибутку інтересів учасників Товариства, а також економічних та соціальних інтересів трудового колективу.

3. Товариство може створювати на території України, а також за її межами дочірні підприємства, філії та представництва. Філії та представництва Товариства діють на підставі положень про них, затверджених Товариством, а дочірні підприємства - на підставі затверджених Товариством статутів.

4. Товариство може бути учасником спільних підприємств, акціонерних товариств, концернів, консорціумів, асоціацій та інших добровільних об'єднань.

5. Учасники Товариства несуть відповідальність у межах їх вкладів. Товариство не відповідає за зобов'язаннями держави, держава не відповідає за зобов'язаннями Товариства. Товариство відповідає за своїми зобов'язаннями всім своїм майном, на яке відповідно до законодавства може бути звернено стягнення.

6. Предметом діяльності Товариства є: _____.

7. У випадках, передбачених чинним законодавством, Товариство одержує ліцензії на здійснення окремих видів діяльності.

8. Товариство має право без обмежень приймати рішення щодо своєї діяльності.

9. Товариство може від свого імені укладати угоди, набувати майнових та особистих немайнових прав, виступати в суді, арбітражному суді та третейському суді.

10. Товариство у своїй діяльності керується чинним законодавством, цим Договором, статутом, а також внутрішніми локальними нормативними актами.

11. Товариство здійснює свою зовнішньоекономічну діяльність відповідно до чинного законодавства України.

12. Права та обов'язки учасників Товариства визначаються його статутом.

13. Товариство є власником: майна, переданого йому учасниками, одержаних доходів, а також іншого майна, набутого на підставах, не заборонених законом.

14. Для забезпечення діяльності Товариства за рахунок внесків його учасників створюється статутний фонд у розмірі

_____ (сума літерами) _____ (сума цифрами) грн.

Частка в статутному фонді:

органу приватизації _____ грн. _____ %;

юридичної особи _____ грн., _____ %;

фізичної особи _____ грн., _____ %.

15. До державної реєстрації Товариства учасники в строк _____ з моменту підписання Договору вносять до статутного фонду 100 % свого вкладу. У разі невиконання цього зобов'язання у визначений термін учасник сплачує за час прострочення ___ % річних з недовнесеної суми.

16. У Товаристві створюється резервний фонд у розмірі 25 % статутного фонду за рахунок щорічних відрахувань - 5 % від чистого прибутку Товариства. Кошти фонду знаходяться в повному розпорядженні Товариства. Можливі збитки Товариства покриваються за рахунок резервного фонду. Якщо коштів резервного фонду недостатньо, учасники приймають рішення про додаткові джерела фінансування.

17. Органи управління Товариством, їх компетенція визначаються статутом Товариства.

18. Контроль за фінансовою і господарською діяльністю Товариства здійснюється ревізійною комісією. Порядок створення, кількісний склад та сфера діяльності ревізійної комісії визначаються статутом Товариства.

19. У разі ліквідації Товариства кожному з учасників виплачується вартість частини майна Товариства, пропорційна його частці у статутному фонді Товариства.

20. Договір набирає чинності з моменту його підписання учасниками.

21. Цей Договір складено в ___ примірниках, один з яких знаходиться у справах _____ нотаріальної контори, а інші - в учасників.

22. Додаткові умови Договору _____

23. Учасники:

1) орган приватизації - _____,
(назва органу приватизації)

в особі _____ ;
(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

2) юридична особа - _____,
(повна назва юридичної особи)

в особі _____ ;
(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

3) фізична особа - _____,
паспорт серія _____ № _____, виданий _____.

Підписи учасників:

М П.

Додаток Г

Заява про державну реєстрацію створення юридичної особи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства юстиції України 18.11.2016 № 3268/5

Форма 1	ЗАЯВА про державну реєстрацію створення юридичної особи				
(заповнюється машинодруком або від руки друкованими літерами, друкується з одного або двох боків аркуша, у разі відсутності відомостей відповідні сторінки заяви не заповнюються і не подаються)					
Відомості про юридичну особу					
Повне найменування юридичної особи Організаційно-правова форма юридичної особи					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
Назва юридичної особи					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
Скорочене найменування юридичної особи (за наявності)					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
Найменування юридичної особи англійською мовою (за наявності)*					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
Скорочене найменування юридичної особи англійською мовою (за наявності)*					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
Вид громадського формування					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
Дані про статус**					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
Мета діяльності**					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
<p style="font-size: x-small;">* Для громадських об'єднань англійською мовою викладається тільки власна назва. ** Зазначається тільки для громадських формувань.</p>					
☐ Видати виписку з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань в паперовій формі (за бажанням заявника): <table style="margin-left: 20px;"> <tr> <td>☐ видати особисто заявнику</td> <td>☐ на адресу, що співпадає з місцезнаходженням</td> </tr> <tr> <td>☐ надіслати поштовим відправленням</td> <td>☐ на іншу поштову адресу</td> </tr> </table>		☐ видати особисто заявнику	☐ на адресу, що співпадає з місцезнаходженням	☐ надіслати поштовим відправленням	☐ на іншу поштову адресу
☐ видати особисто заявнику	☐ на адресу, що співпадає з місцезнаходженням				
☐ надіслати поштовим відправленням	☐ на іншу поштову адресу				
Поштова адреса:					
<table border="1" style="width: 100%; height: 20px;"><tr><td></td></tr></table>					
Усього подано сторінок: <input style="width: 30px;" type="text"/>					
☐ засновник (засновники) або керівник державного органу, органу місцевого самоврядування	☐ уповноважена особа (за довіреністю чи іншим документом, що підтверджує її повноваження)				
_____	_____				
(прізвище, ініціали)	(підпис)				
	_____				
	(дата)				

Місцезнаходження юридичної особи		Поштовий індекс	<input type="text"/>	
Область	<input type="text"/>	Автономна Республіка Крим	<input type="text"/>	
<input type="text"/>				
Район області/Автономної Республіки Крим		<input type="text"/>		
<input type="text"/>				
Місто	<input type="text"/>	Селище міського типу	<input type="text"/>	
		Селище	<input type="text"/>	
			Село	<input type="text"/>
<input type="text"/>				
Район міста	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
Вулиця (інший тип елемента вулично-дорожньої мережі) – зазначається разом з назвою				
<input type="text"/>				
Будинок	<input type="text"/>	Корпус	<input type="text"/>	
		Тип приміщення*	<input type="text"/>	
			№	<input type="text"/>
Вид установчого документа				
<input type="text"/>				
Розмір статутного (складеного) капіталу (пайового фонду) (грн)		<input type="text"/>		
Відомості про органи управління юридичної особи (назва відповідно до установчих документів)				
Вищий	<input type="text"/>			
Виконавчий	<input type="text"/>			
Інший**	<input type="text"/>			
Відомості про те, що юридична особа є:				
☐	Підрозділом громадського формування, що має статус юридичної особи (місцевий осередок творчої спілки, організація профспілки)			
	Вид установчого документа, на підставі якого діє громадське формування***			
<input type="text"/>				
	Ідентифікаційний код юридичної особи (творчої спілки, профспілки)			
	<input type="text"/>			
	Найменування юридичної особи (творчої спілки, профспілки)			
<input type="text"/>				
☐	Структурним утворенням політичної партії зі статусом юридичної особи			
	Ідентифікаційний код юридичної особи (політичної партії)			
	<input type="text"/>			
	Найменування юридичної особи (політичної партії)			
<input type="text"/>				
	Вид структурного утворення політичної партії			
<input type="text"/>				
	Територія, в межах якої діє структурне утворення політичної партії			
<input type="text"/>				
	Дата прийняття рішення про створення структурного утворення керівним органом політичної партії			
	<input type="text"/>			
	Номер рішення про створення структурного утворення керівним органом політичної партії			
	<input type="text"/>			
*Значається тип приміщення – квартира, кімната, кабінет або офіс тощо.				
**Заповнюється, якщо є інший орган юридичної особи, передбачений установчими документами цієї юридичної особи.				
***Заповнюється у разі створення юридичної особи на підставі установчого документа іншого громадського формування.				
<hr/>		<hr/>		
(прізвище, ініціали)		(підпис)		
<hr/>		<hr/>		
		(дата)		

Відомості про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів)*											
☐ Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) у юридичної особи відсутній											
Причина його відсутності											
☐ Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) засновника юридичної особи, якщо засновник – юридична особа, відсутній											
Ідентифікаційний код засновника юридичної особи (для резидента)											
Повне найменування засновника юридичної особи (для нерезидента)											
Причина його відсутності											
☐ Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) засновника юридичної особи, якщо засновник – юридична особа:											
Ідентифікаційний код засновника юридичної особи (для резидента)											
Повне найменування засновника юридичної особи (для нерезидента)											
☐ Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) юридичної особи											
Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)**											
Дата народження											
Реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності)											
Паспортні дані:				серія				номер			
Країна громадянства											
Місце проживання:										Поштовий індекс	
Україна				Область				Автономна Республіка Крим			
Район області/Автономної Республіки Крим											
Місто				Селище міського типу				Селище			
Район міста											
Вулиця (інший тип елемента вулично-дорожньої мережі) – зазначається разом з назвою											
Будинок				Корпус				Тип приміщення***			
Інша країна											
<p>*Не заповнюються щодо громадських формувань, адвокатських об'єднань, торгово-промислових палат, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, релігійних організацій, державних органів, органів місцевого самоврядування, їх асоціацій, державних та комунальних підприємств, установ, організацій; у разі якщо засновниками юридичної особи є виключно фізичні особи, які є бенефіціарними власниками (контролерами) юридичної особи.</p> <p>**Якщо кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) більше одного, заповнюється відповідна кількість аркушів сторінки заяви.</p> <p>***Зазначається тип приміщення – квартира, кімната, кабінет або офіс тощо.</p>											
(прізвище, ініціали)				(підпис)				(дата)			

Відомості про юридичну особу (юридичних осіб), правонаступником якої (яких) є юридична особа, утворена:*

☐ в результаті злиття юридичних осіб в результаті виділу юридичної особи	☐ в результаті поділу юридичної особи в результаті перетворення юридичної особи	
Ідентифікаційний код юридичної особи		<input type="text"/>
Повне найменування юридичної особи		
Організаційно-правова форма юридичної особи		
Назва юридичної особи		
<input type="text"/>		

Відомості про незакриті відокремлені підрозділи юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, в частині належності до юридичної особи – правонаступника**

Ідентифікаційний код юридичної особи – правонаступником якої є юридична особа		<input type="text"/>
Ідентифікаційний код відокремленого підрозділу		<input type="text"/>
☐ Повне найменування відокремленого підрозділу юридичної особи не змінюється	☐ Повне найменування відокремленого підрозділу юридичної особи змінюється	
Повне найменування відокремленого підрозділу юридичної особи, яке міститься в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань	Повне найменування відокремленого підрозділу юридичної особи з урахуванням змін	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	

Відомості щодо державних органів, органів місцевого самоврядування як юридичних осіб

Назва розпорядчого акта, на підставі якого створено державний орган, орган місцевого самоврядування		
<input type="text"/>		
Номер	Дата (дд.мм.рррр)	/ /
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Центральний чи місцевий орган виконавчої влади, до сфери управління якого належить юридична особа публічного права або який здійснює функції з управління корпоративними правами держави у відповідній юридичній особі

Ідентифікаційний код	<input type="text"/>
Найменування органу	
<input type="text"/>	

Інформація для здійснення зв'язку з юридичною особою

Телефон 1	Телефон 2
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Факс	Адреса сторінки в мережі Інтернет
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Адреса електронної пошти	Інші відомості
<input type="text"/>	<input type="text"/>

* Якщо таких осіб більше, заповнюється відповідна кількість аркушів сторінки заяви.
** Якщо незакритих відокремлених підрозділів більше, заповнюється відповідна кількість аркушів заяви.

_____
(прізвище, ініціали)

_____
(підпис)

_____
(дата)

Додаток Д

Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю

МОДЕЛЬНИЙ СТАТУТ товариства з обмеженою відповідальністю

Загальні положення

1. Товариство з обмеженою відповідальністю (далі – Товариство) утворено відповідно до Цивільного та Господарського кодексів України, Закону України «Про господарські товариства» та діє на підставі цього модельного статуту (далі – Статут).

2. Товариство у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства та цим Статутом.

3. Вид Товариства, його найменування, місцезнаходження, мета і предмет діяльності, склад учасників, розмір статутного капіталу, розмір часток кожного з учасників, порядок внесення ними вкладів зазначаються у рішенні про утворення Товариства.

Юридичний статус Товариства

4. Товариство є юридичною особою. Товариство набуває права юридичної особи з дня його державної реєстрації.

5. Товариство:

має самостійний баланс, рахунки в банках, може мати печатку із своїм найменуванням, ідентифікаційним кодом, штампи, бланки, фірмовий знак, а також знак для товарів і послуг та інші реквізити;

діє на принципах повної господарської самостійності і самокупності, несе відповідальність за результати своєї господарської діяльності та виконання зобов'язань;

може набувати майнові та особисті немайнові права, нести обов'язки, вчиняти правочини відповідно до законодавства та цього Статуту, бути позивачем в суді, у тому числі у відповідних юрисдикційних органах інших держав;

має право випускати (емітувати) в установленому законодавством порядку цінні папери;

самостійно планує свою господарську діяльність і провадить таку діяльність на підставі договорів;

реалізує власну продукцію (роботи, послуги).

6. Товариство має право утворювати в установленому законодавством порядку філії, представництва, інші відокремлені структурні підрозділи, бути засновником юридичних осіб (у тому числі дочірніх підприємств) як на території України, так і за її межами.

7. Товариство разом з іншими суб'єктами господарювання може утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання, залучати до роботи вітчизняних та іноземних спеціалістів, утворювати тимчасові робочі групи для виконання своїх статутних завдань.

8. Товариство самостійно згідно із законодавством:

визначає форми, розміри та види оплати праці;

установлює технічно обґрунтовані норми праці;

надає своїм працівникам додаткові відпустки;

визначає трудовий розпорядок.

Умови праці іноземних громадян та її оплати визначаються відповідно до законодавства окремими трудовими договорами.

9. Товариство відповідає за своїми зобов'язаннями всім майном, на яке відповідно до закону може бути звернено стягнення на вимогу кредиторів.

Товариство не несе відповідальності за зобов'язаннями його учасників.

Учасники Товариства не відповідають за зобов'язаннями Товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю Товариства, у межах вартості своїх вкладів. На учасників Товариства, які внесли вклади не в повному обсязі, покладається солідарна відповідальність за зобов'язаннями Товариства в межах вартості невнесеної частини вкладу кожного з таких учасників.

Товариство не відповідає за зобов'язаннями утворених ним юридичних осіб.

Учасники Товариства

10. Учасники Товариства мають право:

- 1) брати участь в управлінні Товариством;
- 2) отримувати відповідно до законодавства частку прибутку пропорційно своїй частці у статутному капіталі Товариства;
- 3) брати участь у діяльності Товариства на підставі трудового договору (контракту) або договору цивільно-правового характеру;
- 4) придбавати у пріоритетному порядку продукцію, роботи та послуги, що виробляються Товариством;
- 5) одержувати інформацію про діяльність Товариства, стан його майна, розміри прибутку та збитків;
- 6) обирати та бути обраними до органів Товариства.

Учасники Товариства мають інші права, передбачені законодавством та цим Статутом.

11. Учасник Товариства має право вийти з нього, повідомивши про свій вихід не пізніше ніж за три місяці.

Учасник, який виходить із Товариства, має право на виплату суми, що дорівнює вартості частини майна, пропорційній його частці у статутному капіталі Товариства. За домовленістю між учасником Товариства та Товариством виплата зазначеної суми може бути замінена на передачу майна в натурі. Якщо вклад до статутного капіталу здійснено шляхом передачі права на користування майном, відповідне майно повертається учасникові Товариства без виплати винагороди.

12. Учасники Товариства зобов'язані:

- 1) дотримуватися вимог установчих та інших внутрішніх документів Товариства;
- 2) виконувати рішення загальних зборів учасників Товариства (далі – загальні збори) та інших органів Товариства;
- 3) виконувати свої зобов'язання перед Товариством, у тому числі ті, що пов'язані з майновою участю;
- 4) не розголошувати комерційної таємниці та конфіденційної інформації про діяльність Товариства;
- 5) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством та рішеннями загальних зборів.

Статутний капітал Товариства

13. Статутний капітал Товариства складається із вкладів його учасників. Розмір статутного капіталу Товариства дорівнює сумі вкладів його учасників.

14. Не допускається звільнення учасника Товариства від обов'язку вносити вклади до статутного капіталу Товариства, у тому числі шляхом зарахування вимог до Товариства.

15. Статутний капітал Товариства підлягає сплаті його учасниками до закінчення першого року з дня державної реєстрації Товариства.

16. Зменшення розміру статутного капіталу Товариства допускається після повідомлення про це його кредиторів. Порядок повідомлення кредиторів визначається загальними зборами. Рішення про зменшення статутного капіталу Товариства надсилається поштою з повідомленням про вручення усім кредиторам Товариства не пізніше триденного строку з дня його прийняття.

17. Збільшення розміру статутного капіталу Товариства допускається після внесення його учасниками вкладів у повному обсязі.

18. Учасник Товариства має право продати або іншим чином відступити свою частку (її частину) у статутному капіталі Товариства одному чи кільком учасникам Товариства або третім особам. Якщо учасники Товариства не скористаються своїм переважним правом на купівлю частки (її частини) протягом місяця з дня повідомлення про намір учасника її продати, така частка (її частина) може бути відступлена третій особі.

19. Частка учасника Товариства може бути відступлена до моменту її сплати в повному обсязі лише в тій частині, у якій її сплачено.

20. Одночасно з передачею частки (її частини) третій особі до неї переходять усі права та обов'язки, що належали учасникові Товариства, який відступив її повністю або частково.

21. Частка учасника Товариства після внесення ним вкладу в повному обсязі може бути придбана Товариством. У такому разі Товариство зобов'язане реалізувати зазначену частку іншим учасникам Товариства або третім особам протягом строку, що не перевищує одного року, або зменшити свій статутний капітал.

22. Якщо учасники Товариства до закінчення першого року з дня його державної реєстрації не внесли (внесли не в повному обсязі) свої вклади, загальні збори приймають одне з таких рішень:

про виключення із складу Товариства тих учасників, що не внесли (внесли не в повному обсязі) вклади, та про визначення порядку перерозподілу часток у статутному капіталі;

про зменшення розміру статутного капіталу та про визначення порядку перерозподілу часток у статутному капіталі;

про ліквідацію Товариства.

23. Якщо після закінчення другого чи кожного наступного фінансового року вартість чистих активів Товариства виявиться меншою, ніж його статутний капітал, Товариство зобов'язане повідомити про зменшення свого статутного капіталу. Якщо вартість чистих активів Товариства стала меншою, ніж визначений законом мінімальний розмір статутного капіталу, Товариство підлягає ліквідації.

Майно Товариства

24. Майно Товариства складається з основних засобів, обігових коштів, акцій (часток, паїв) у статутному (складеному) капіталі господарських товариств, а також інших активів, відображених у бухгалтерському балансі Товариства, і формується за рахунок:

- 1) майна, переданого учасниками Товариства до його статутного капіталу;
- 2) продукції, виробленої Товариством у результаті провадження господарської діяльності, майна та майнових прав, набутих у процесі господарської діяльності;
- 3) доходів, отриманих у результаті провадження господарської діяльності, включаючи доходи, отримані від реалізації цінних паперів і корпоративних прав, та доходів (дивідендів) від володіння корпоративними правами та цінними паперами;

- 4) кредитів, позик;
- 5) іншого майна, набутого на законних підставах.

25. Товариство володіє, користується та розпоряджається належним йому майном і вчиняє стосовно нього будь-які дії, що не суперечать закону та меті діяльності Товариства.

Товариство несе ризик випадкового знищення та пошкодження майна, що є його власністю.

Прибуток Товариства та його використання. Порядок покриття збитків. Фонди Товариства

26. Прибуток Товариства утворюється з надходжень, отриманих у результаті провадження ним господарської діяльності, після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці та є узагальнюючим показником ефективності діяльності Товариства.

Прибуток є основним джерелом зміцнення матеріально-технічної бази Товариства, соціального забезпечення його трудового колективу, матеріального стимулювання працівників.

27. Для покриття збитків Товариства створюється резервний фонд у розмірі не менш як 25 відсотків статутного капіталу.

Резервний фонд формується шляхом щорічного відрахування коштів у розмірі 5 відсотків суми чистого прибутку Товариства до досягнення зазначеного розміру.

У разі повного або часткового використання резервного фонду його поповнення здійснюється в порядку, передбаченому цим пунктом.

28. Товариство може утворювати, крім резервного фонду, інші фонди. Порядок утворення, використання коштів, поповнення та ліквідації таких фондів визначається загальними зборами.

29. Збитки від господарської діяльності Товариства покриваються за рахунок коштів резервного фонду, а в разі їх недостатності – у порядку, визначеному загальними зборами.

30. Виплата частки прибутку учасникам Товариства проводиться один раз на рік за підсумками календарного року протягом I кварталу року, який настає за звітним. Умови та порядок виплати частки прибутку визначаються загальними зборами.

Органи Товариства

31. Органами товариства є:
- загальні збори;
  - виконавчий орган;
  - ревізійна комісія.

Загальні збори

32. Вищим органом Товариства є загальні збори.

Загальні збори мають право приймати рішення з будь-якого питання діяльності Товариства, внесеного до порядку денного зборів, згідно із цим Статутом та законодавством.

33. До компетенції загальних зборів належать:

- 1) визначення:
  - основних напрямів діяльності Товариства, затвердження його планів та звітів про їх виконання;
  - форм контролю за діяльністю виконавчого органу;
  - організаційної структури Товариства;

умов оплати праці посадових осіб Товариства, його філій, представництв, інших відокремлених підрозділів, дочірніх підприємств;

2) зміна розміру статутного капіталу Товариства;

3) утворення та відкликання виконавчого органу і ревізійної комісії;

4) затвердження:

річних результатів діяльності Товариства, його дочірніх підприємств;

звітів і висновків ревізійної комісії;

порядку розподілу прибутку та покриття збитків Товариства;

порядку та строку виплати частки прибутку;

положення про загальні збори, виконавчий орган, ревізійну комісію та інших внутрішніх документів Товариства;

5) утворення, реорганізація та ліквідація філій, представництв, інших відокремлених підрозділів Товариства, дочірніх підприємств, затвердження їх положень і статутів;

б) прийняття рішення про:

притягнення до майнової відповідальності посадових осіб органів Товариства;

вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства;

припинення Товариства, утворення (призначення) комісії з припинення юридичної особи (ліквідаційної комісії, ліквідатора тощо), затвердження ліквідаційного або розподільного балансу (передавального акта);

7) установлення розміру, форми і порядку внесення учасниками Товариства додаткових вкладів;

8) вирішення питань щодо зміни складу учасників Товариства, виключення учасника з Товариства;

9) вирішення питання про придбання Товариством частки його учасника;

10) вирішення питань щодо зміни місцезнаходження та/або найменування Товариства;

11) вирішення інших питань, що належать до компетенції загальних зборів згідно із законом, цим Статутом або положенням про загальні збори.

34. Загальні збори обирають голову загальних зборів.

Загальні збори скликаються головою загальних зборів не рідше ніж два рази на рік, якщо інше не передбачено положенням про загальні збори.

Позачергові загальні збори скликаються головою загальних зборів:

за наявності обставин, зазначених у положенні про загальні збори;

у разі неплатоспроможності Товариства;

у разі коли цього потребують інтереси Товариства в цілому, зокрема якщо виникає загроза значного зменшення розміру статутного капіталу;

на вимогу учасників Товариства, що володіють у сукупності більше ніж 20 відсотками голосів. Якщо протягом 25 днів голова загальних зборів не виконав вимоги щодо скликання позачергових загальних зборів, зазначені учасники мають право самі скликати загальні збори.

35. Учасникам Товариства повідомляється про проведення загальних зборів не пізніше ніж за 30 днів до їх скликання у порядку, визначеному загальними зборами. У повідомленні, зокрема, зазначаються час і місце проведення таких зборів та їх порядок денний.

36. Учасник Товариства має право вимагати розгляду питання на загальних зборах за умови внесення його на розгляд не пізніше ніж за 25 днів до їх початку.

37. Учасникам Товариства не пізніше ніж за сім днів до скликання загальних зборів повинна бути надана можливість ознайомитися з документами, внесеними на розгляд згідно з порядком денним.

38. Учасник Товариства може доручити (за довіреністю) виконання своїх повноважень на загальних зборах представникові, який призначається на постійній основі або на певний строк. Учасник Товариства має право в будь-який час замінити свого представника на загальних зборах, повідомивши про це іншим учасникам.

39. Видача довіреності на право участі та голосування на загальних зборах не виключає права участі в таких зборах учасника Товариства, який видав довіреність, замість свого представника.

40. Учасник Товариства має право передати свої повноваження на загальних зборах іншому учаснику або представникові іншого учасника шляхом видачі відповідної довіреності.

41. Учасники Товариства, які беруть участь у загальних зборах, реєструються із зазначенням кількості голосів, що належать кожному учасникові. Перелік учасників загальних зборів підписується головою та секретарем таких зборів.

42. Кожен з учасників Товариства, присутній на загальних зборах, має кількість голосів, що пропорційна розміру його частки у статутному капіталі Товариства і визначається за таким принципом, що на один відсоток статутного капіталу припадає один голос.

43. Загальні збори вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники (представники учасників), що володіють у сукупності більш як 60 відсотками голосів.

44. У загальних зборах можуть брати участь з правом дорадчого голосу члени виконавчого органу, які не є учасниками Товариства.

45. Рішення з питань визначення основних напрямів діяльності Товариства, затвердження його планів та звітів про їх виконання, а також щодо виключення учасника з Товариства вважається прийнятим, якщо за нього проголосували учасники Товариства, що володіють у сукупності більш як 50 відсотками загальної кількості голосів учасників Товариства. Рішення з інших питань приймається простою більшістю голосів, присутніх на загальних зборах.

46. Рішення з питань, не включених до порядку денного, можуть прийматися тільки за згодою всіх учасників Товариства, присутніх на загальних зборах.

47. Голова загальних зборів організовує ведення протоколу. Книга протоколів та засвідчені витяги з неї видаються учасникам Товариства на їх вимогу. Порядок складення та підписання протоколу встановлюється загальними зборами.

Виконавчий орган Товариства

48. Виконавчим органом Товариства, що здійснює управління його поточною діяльністю, є дирекція (колегіальний орган) або директор (одноособовий орган). Дирекцію очолює генеральний директор. Членами виконавчого органу можуть бути особи, які не є учасниками Товариства.

49. Дирекція (директор) здійснює свої повноваження відповідно до положення, затвердженого загальними зборами, у якому, зокрема, визначаються компетенція виконавчого органу, порядок прийняття ним рішень, порядок вчинення юридичних дій від імені Товариства.

Дирекція (директор) вирішує всі питання діяльності Товариства, крім тих, що належать до виключної компетенції загальних зборів.

Загальні збори можуть прийняти рішення про передачу частини своїх повноважень (крім тих, що належать до виключної компетенції загальних зборів) до компетенції дирекції (директора).

50. Дирекція (директор) підзвітна (підзвітний) загальним зборам і організовує виконання їх рішень.

51. Директор (генеральний директор) не може бути одночасно головою загальних зборів.

52. Директор (генеральний директор) має право без довіреності вчиняти юридичні дії від імені Товариства.

Інші члени дирекції також можуть бути наділені таким правом.

Ревізійна комісія

53. Контроль за фінансово-господарською діяльністю Товариства здійснюється ревізійною комісією, що утворюється строком на два роки під час проведення загальних зборів з числа учасників Товариства в кількості не менше трьох осіб.

Члени дирекції (директор) не можуть бути членами ревізійної комісії.

54. Ревізійна комісія здійснює свої повноваження відповідно до положення, затвердженого загальними зборами.

55. Перевірка діяльності дирекції (директора) проводиться ревізійною комісією за дорученням загальних зборів, з власної ініціативи або на вимогу учасників Товариства.

56. Ревізійна комісія має право вимагати від посадових осіб Товариства подання їй всіх необхідних матеріалів, зокрема бухгалтерських документів, особистих пояснень.

57. Ревізійна комісія доповідає про результати проведених нею перевірок на загальних зборах.

Ревізійна комісія складає висновок щодо річних звітів та балансів, на підставі якого загальні збори затверджують річний баланс Товариства.

58. Ревізійна комісія в разі виявлення фактів зловживання з боку посадових осіб Товариства або виникнення загрози його істотним інтересам може вимагати скликання позачергових загальних зборів.

59. Загальні збори можуть прийняти рішення про проведення аудиту.

Трудовий колектив Товариства

60. Трудовий колектив Товариства становлять фізичні особи, що беруть участь у його діяльності на основі трудового договору, а також інших документів, які регулюють трудові відносини працівників з Товариством.

61. Умови організації та оплати праці членів трудового колективу Товариства, а також їх соціального захисту визначаються відповідно до законодавства.

Облік та звітність

62. Товариство веде бухгалтерський облік результатів своєї господарської діяльності відповідно до законодавства.

63. Товариство складає відповідно до законодавства фінансову звітність, на підставі якої визначаються фінансові результати його діяльності.

64. Перший фінансовий рік Товариства розпочинається з дати його державної реєстрації і закінчується 31 грудня поточного року. Кожний наступний фінансовий рік відповідає календарному.

65. Товариство забезпечує подання статистичної та іншої звітності органам державної статистики, іншим центральним органам виконавчої влади відповідно до їх компетенції в обсягах та у строки, передбачені законодавством.

Порядок внесення змін до Статуту

66. Зміни до Статуту вносяться Кабінетом Міністрів України.

Припинення Товариства

67. Товариство припиняється шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації.

68. Реорганізація Товариства проводиться за рішенням загальних зборів, а у випадках, передбачених законом, – за рішенням суду або відповідних державних органів.

69. Товариство ліквідується:

1) за рішенням загальних зборів;

2) за рішенням суду.

70. Припинення Товариства здійснюється комісією з припинення юридичної особи (ліквідаційною комісією, ліквідатором тощо), яка утворюється (призначається) в установленому законодавством порядку.

З дня утворення (призначення) комісії з припинення юридичної особи (ліквідаційної комісії, ліквідатора тощо) до неї (нього) переходять повноваження з управління діяльністю Товариства.

71. Комісія з припинення юридичної особи (ліквідаційна комісія, ліквідатор тощо) несе майнову відповідальність за шкоду, заподіяну Товариству, його учасникам і третім особам, відповідно до законодавства.

72. Майно, що належить Товариству (включаючи виручку від продажу його майна в разі ліквідації) і залишилося після розрахунків з кредиторами, розподіляється між учасниками Товариства.

73. Припинення Товариства вважається завершеним, а Товариство таким, що припинило свою діяльність, з дати внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Навчальне видання

ДМИТРИЄВ Ілля Андрійович
ЛЕВЧЕНКО Ярослава Сергіївна
ШЕВЧЕНКО Інна Юріївна

ЕКОНОМІКА І БІЗНЕС

навчальний посібник

Відповідальний за випуск

І.А. Дмитрієв

В авторській редакції